Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...гэтэмнай 1921 оной ...абриин 21-һээ гарана | № 28 (14050) | 1973 оной февралиин 2, пятница | Сэн 2 мүнгэн

Анна Алексеевна Казакова Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн гэжэ тоологдоно. Мүнөө тэрэ шэрдэлгын цехтэ ажаллана. Буд шэрдэгшэ нёдондо жэлэйнгээ даабари болзорһоонь урид дүүргэһэн байна.

Анна Алексеевна Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойе ажалай бэлэгүүдээр угтаха гэжэ шиндэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. А. Казакова.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ЖЭЛЭЙ ДҮН ГАРГАХАДА

ЗАГАРАЙН АЙМАГ — *ПРИБАЙКАЛИИН АЙМАГ*

...АРТААБХА, ОВОЩ ЕХЭЭР УРГУУЛХА

...спубликын ниислэл ...хаяа хадхажа һууһан ...айн. Прибайкалиин ай...удай ажахынууд горо...ониие сагаан эдеэгээр, ...хартаабха гэхэ мэ...хангаха талаар онсо харюусалгатай. Нимэ шэнжэтэйгээр үйлэдбэринь мэргэжүүлэгдэжэ байна.

Хоорондоо мүрысэдэг эдэ аймагуудай үнгэрһэн жэлэй дүн харая.

	Загарайн аймаг	Прибайкалиин аймаг
...р бүриһөө абтаһан ...а (цент):		
...оһо таряан	8,1	14,3
...таабха	31	54,5
...щ	76	45
...эн	8	14,4
...дэ тушааха түсэб...риин дүүргэлтэ ...оц.):		
...оһо таряан	91	87
...таабха	37	66
...щ	62	30
...ран паар хахалалга ...оц.):	46	96
...э хаалга (проц.):		
...оһото ургамалнуудай	101	106
...аабхын	72	80
...й ашаг шэмэ (кг):		
...эн бүриһөө—һүн	1729	1983
...лтэ (проц.):	95	94
...н бүриһөө—нооһон	2,6	—
...а бүриһөө—үндэгэн	—	—
...э мал бүриһөө ...лэгдэһэнинь ...ой):		
...	68	86
...ыган	68	—
...оонхо	1142	1677
...й тоо олошоруулха ...эй дүүргэлтэ (проц.):		
...	105	106
...э тоодо, үнеэд	97	100,5
...ин	100,7	—
...у морин	88	95
...	85	123
...үүн	90	—
...ы бэлэдхэхэ түсэбэй ...лтэ (проц.):		
...эн	61	89
...ос	33	70
...еплод	27	27
...э худалдаха түсэб...риин дүүргэлтэ ...оц.):		
...ан	88	103
...	92	100,4
...эгэн	204	100
...оон	92	—

Эндэ толилогдоһон жэлэй дүнгүүдһээ хараад үзэхэдэ, алишье талааран Прибайкалиин аймагай ажахынууд нүгөөдүүлһээн түрүүлжэ ябана. Эдэнэр ороһо тарянай, үбһэ ногооной һайн ургаса абаһан, малай тоо олошоруулха, мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэһэн байна. Тугалнуудаа һайнаар түлжүүлээ. Тиигэбэшье Прибайкалиин аймагай ажахынууд хартаабха, овощ тон муугаар ургуулһан, эдэ продуктнуудые гүрэндэ тушааха, хартаабхын үрэһэ хааха түсэбөө холо дүүргээгүй үлөө.

Загарайн аймагай колхоз, совхозууд үхэр, хонидой тоо олошоруулха, үндэгэ гүрэндэ тушааха, тарянай үрэһэ хааха талаар зарим тэды амжалтатай. Зүгөөр гүрэндэ газар тариалангай продукци, мүн мяха, һү, нооһо худалдаха түсэбөө дүүргээгүй, овощ, хартаабха мууса ургуулһан, тугал, хурьгадаа олоор гарзада оруулжа, зуун эхэ мал бүриһөө тон үсөөн түл абаһан, томо болгоһон байна.

Мүрысэгшэ аймагуудта силосэй ургамалнуудай, корнеплодуудай ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ анхарагданагүй. Тиимэһээ эдэ ургамалнуудые бэлэдхэхэ түсэб жэл бүри дүүргэгдэнэгүй. Тиигэжэ нийтын адууһа мал шэмэтэ тэжээлээр гүйсэд хангагданагүй бшуу.

Загарайн аймагта малай үүлтэр һайжаруулха хэрэг тоогдоногүй гэхээр. Энэнь адууһа малай ашаг шэмэ дээрэһээ элеэр харагдана. Жэшээнь, эндэ хонин бүриһөө арайхан гэжэ 2,6 килограмм нооһо хайшалһан, үнеэн бүриһөө миил 1729 килограмм һү һааһан байхэ юм.

Эдэ хоёр аймагуудай ажахынууд тарялан, сабшалангаа һайса уһалжа, тогтууритай баян ургаса абаха аргатай байбашье, тэрэнээ хүсэдөөр хэрэглэнэгүй. Урдань эдэ аймагуудта ороһо таряа, хартаабха, овощ ургуулдаг дүй дүршэл ехэтэй суута хүнүүд олон байһан. Эдэнэрэй баян дүршэлые хэрэглэжэ, шэнэ үе сагта бүри ехэ ургаса абаха тушаа эдэ аймагуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд зохихо хэмжээ абанагүй.

Мүнөө үедэ мүрысэгшэ аймагуудай ажахынууд, хүдөө ажалшад—таряашад, малшадай бүхэсоюзна мүрысөөндэ оролсожо, ехэ уялгануудые бэедээ даажа абаад байнхай. Загарайн аймагай ажалшад энэ жэлдэ **гектар бүриһөө 10,4 центнер ороһо, 95 центнер хартаабха, 138 центнер овощ, 380 центнер корнеплод ургуулжа абаха, сабшалангай гектар бүриһөө 13,0 центнер үбһэ хуряаха, үнеэн бүриһөө 1900 килограмм һү һааха, хонин бүриһөө 3,2 килограмм нооһо хайшалха** зорилготой. Тиигэжэ нилээд ехэ хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ түсэбһөө үлүү худалдаха гэжэ шиидээ.

Малшад, тарияшадай бүхэсоюзна мүрысөөндэ ороһон Прибайкалиин аймагай ажалшад байгша ондо **гектар бүриһөө 14,2 центнер ороһо, 104 центнер хартаабха, 115 центнер овощ, 400 центнер корнеплод абаха, сабшалангай гектар бүриһөө 15 центнер үбһэ хуряаха, тиигэжэ үнеэн бүриһөө 2190 килограмм һү һааха, үхэрнүүдээ гүрэндэ 335 килограммһаа доошо бэшэ шэгнүүртэйгээр тушааха** байһанаа мэдүүлээ.

Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ аймаг, ажахы бүхэн абаһан уялгаяа урагшатайгаар бэелүүлжэ, бүхэсоюзна мүрысөөндэ амжалта туйлаха бэзэ.

ХОДОДОО ХАМТА, НЭГЭ ЖАГСААЛААР...

АЖАЛШАДАЙ МИТИНГНҮҮД, СУГЛААНУУД

ЛЕНИНГРАД. Вьетнамдахи дай болюулха ба амгалан байдал һэргээхэ тухай мэдээсэлые ленинградайхид баяртайгаар, сэдьхэлээ ехээр ханан угтаа. Хотын предприятинуудта митингнүүд, суглаанууд болоно.

Хэлсээнэй баталагдаһан ушар — вьетнам арадай, социализмын ба демократиин хүсэнүүдэй, амгалан ажаһуухые хүсэдэг бүхы хүнүүдэй агуу ехэ илалта мүн. Вьетнамда амгалан байдал һэргээхэ тухай хэлсээн хадаа өөһэдынгөө эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэдэг, бүхы түрүү хүсэнүүдэй зүгһөө дэмжэгдэдэг арадай дура хүсэлэй илагдашагүй байһанай эли тодо гэршэ болоно, — гэжэ «Красное знамя» фабрикын слесарь Н. Смирнов хэлэбэ.

КИЕВ. Т. Г. Шевченкын нэрэмжэтэ Киевэй гүрэнэй университедэй багшанарай ба студентнэрэй митинг һаналаа нэгэдэн талархалгын ехэ жагсаал болон үнгэрөө. Географическа факультедэй аспирант Фан Бак Ныкын үгэ хэлэхэдэнь, тэндэ байгшад хани халуунаар угтаба. Вьетнамда Советскэ Союзай үзүүлдэг түгэс бүрин туһаламжын түлөө үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргөө.

МИНСК. Өөһэдынгөө сүлөөтэ, бэеэ дааһан байдалай түлөө тэмсэгшэ вьетнам арадай баатар габьяань эзэрхэг түримхэйшүүлдэ, дарлагшадта эсэргүү арадуудай тэмсэлэй түүхэ бэшэгтэ гайхамшаг хуудаһануудай нэгэн боложо орохо, — гэжэ № 53-дахи училищиин директорэй орлогшо М. Павлов митинг дээрэ хэлээ. Совет хүнүүд вьетнам аха дүүнэртээ ходо туһалдаг, тэдээндэ түгэс бүрин дэмжэлгэ үзүүлдэг байгаа. Манай училищида 235 вьетнам хүбүүд, басагад һуража, хүдэлмэришэнэй мэргэжэл олоо. Эдэнэр бултадаа оронойнгоо һандаргагдаһан ажахые һэргээн бодхоолгодо хабаадаха байна.

РИГЭ. В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ ВЭФ заводой коллектив вьетнам арадай илалтые баяртайгаар угтаа. Вьетнам аха дүүнэртэ үзүүлэгдэдэг туһаламжые өөһэдымнай тон шухала хэрэг, интернациональна уялгамнай гээд совет хүнүүд хододоо тоолодог байгаа гэжэ мастер Л. Вятковская, инженер-конструктор А. Вецгайлис болон бусад хэлэбэ.

ФРУНЗЕ. Баатар габьята вьетнам арадай амжалтые бүхы совет хүнүүдтэеэ хамта ехэтэ һайшаан угтабабди, — гэжэ физическэ приборнуудые бүтээдэг заводой электрослесарь, коммунис ажалай ударник И. Поспелов хэлээ. Ехээр зобоһон, зүдэрһэн энэ орондо амгалан байдал одоошье мандахань, өөһэдынгөө хэрэгүүдые өөһэдөө шиидхэхэ хуулита эрхэ вьетнамецуудта хангагдахань гээд найдахада болохо гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

ТБИЛИСИ. Вьетнамда амгалан байдалай һэргээгдэһэн ушар юу харуулааб гэхэдэ, өөһэдынгөө эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэдэг, дэлхэйн бүхы түрүү үзэл бодолтой хүсэнүүдэй зүгһөө дэмжэгдэдэг арадай дура зоригые даража шадаха ямаршье хүсэнэй үгы байһые гэршэлнэ. Манай заводой хүдэлмэрилэгшэд бүхы совет хүнүүдтэл адляар аха дүү вьетнам арадай талые ходо барин тэмсэдэг байгаа, тэмсэхэшье, — гэжэ Димитровэй нэрэмжэтэ авиационно заводой слесарь В. Поспелов хэлэбэ.

ВИЛЬНЮС. Вьетнам патриодууд ехэ илалта туйлаа. Энэнь — вьетнам арадтай социалис оронуудай аха дүүгэй ёһоор һаналаа нэгэдэн талархаһанай аша үрэ, бүхы дэлхэйн түрүү хүсэнүүдэй илалта болоно. Өөһэдынгөө бэеэ дааһан байдалай ... тэмсэгшэ Вьетнамые совет хүнүүд үнэн зүрхэнһөө ходо дэмжэдэг байгаа, — гэжэ радиокомпонентнүүдэй заводто болоһон митинг дээрэ мастер А. Германас хэлэбэ.

ВЛАДИВОСТОК. Вьетнамдахи дайнай болюулагдаһанда, амгалан байдалай һэргээгдэһэндэ зорюулагдаһан хотын ажалшадай түлөөлэгшэдэй суглаан эндэ болоо. Совет — вьетнам хани барисаанай бүлгэмэй хотын отделениин гэшүүн В. Олейник, «Коля Мяготин» гэжэ теплоходой капитанай нэгэдэхи туһалагша А. Аверьянов, РСФСР-эй габьяата барилгашан И. Виговский болон бусад митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, бүхы вьетнам арадай эрэлхэг зориг, нягта нэгэдэл, эб эетэй байхые хүсэдэг арадуудай, түбхын түрүүндэ социалис оронуудай үзүүлдэг дэмжэлгэ эзэрхэг түримхэйшүүлэй түсэбүүдые таһалдуулаа, Вьетнамай асуудалые политическэ гуримаар шиидхэхэ ябадал хангаа гэжэ тусхайлан тэмдэглэбэ.

(ТАСС).

И. А. ЛИХАЧЕВОЙ НЭРЭМЖЭТЭ ЗАВОДТО МИТИНГ БОЛОБО

И. А. Лихачевой нэрэмжэтэ Московско автомобильна заводой олон мянган хүдэлмэрилэгшэдэй коллектив вьетнам ханинараа январиин 31-дэ хани халуунаар, аха дүүгэй ёһоор угтаа. Вьетнам арадай илалтада — Вьетнамдахи дай болюулха ба амгалан байдал һэргээхэ тухай хэлсээ баталалгада зорюулагдаһан митинг заводой инструментальна цех соо болобо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи партийна хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ А. Я. Пельше, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, тэрэшэлэн КПСС-эй МГК-гай секретарь Л. А. Борисов предприятиин партийна ба нийтын эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд президиумдэ һууба.

Эдээнтэй хамта — ПТВ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ДРВ-гэй премьер-министрэй орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр Нгуен Зуй Чинь, ДРВ-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Во Тхук Донг, Урда Вьетнамай Республикаһаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд Данг Куанг Минь болон бусад вьетнам нүхэд һуулсаа.

Заводой парткомой секретариин орлогшо А. Ф. Корчагин митингые нээхэ зуураа, иигэжэ онсолон тэмдэглэбэ: Вьетнамай газар дээрэ амгалан байдалай тогтоогдоһондо автозаводойхид, бүхы совет хүнүүдтэл адляар, үнэн зүрхэнһөө баярлажа байна. Совет хүнүүдэй һанал бодол ба хүсэл эрмэлзэл, энэ шухала хэрэгтэ эдэнэй ямараар хандажа байһаниинь вьетнам ханинарай хүндэлэлэй обед дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ дотор, ПТВ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь нүхэр Ле Дык Тхоктой тэрэнэй хэһэн хөөрэлдөөнэй үедэ эли тодоор харуулагдаа.

Удаа тээнь нүхэр Нгуен Зуй Чинь хани халуунаар угтагдан, үгэ хэлэбэ. Митинг дээрэ үгэ хэлэхэ арга боломжо олгоһонойнь түлөө баяр хүргөөд, энэ трибуна дээрэһээ хэлэгдэһэн хани халуун үгэнүүдэй түлөө, Вьетнамдахи дай болюулха, амгалан байдал һэргээхэ тухай хэлсээнэй баталагдаһантай дашарамдан, вьетнам арадай баярые бүхы совет арадай хубаалдажа байһанайнь түлөө үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэбэ.

Тон ехэ, түгэлдэр дэмжэлгын, үрэ түгэс туһаламжын түлөө Советскэ Союзай Коммунис партида, Советскэ правительствада, аха дүү совет арадта Вьетнамай Ажалшадай партиин, ДРВ-гэй правительствын, бүхы вьетнам арадай үмэнэһөө үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэхыемни зүбшөөгыт гэжэ Нгуен Зуй Чинь мэдүүлбэ.

Митингдэ хабаадагшадай нэгэ һаналтайгаар баталан абаһан шиидхэбэри дотор иигэжэ хэлэгдэнэ: аха дүү вьетнам арадта түгэс туһаламжа үзүүлхэ гэһэн КПСС-эй ба Советскэ правительствын политикые бүрин дэмжэдэг, һайшаадаг совет хүнүүд вьетнам арадай үнэн зүб тэмсэлые хэлбэришэгүй, сэхэ шууд дэмжэхэ байха.

(ТАСС).

Оборонын министрнүүдэй комитедэй заседани тухай

ВАРШАВСКА договорто хабаатай гүрэнүүдэй Оборонын министрнүүдэй комитедэй ээлжээтэ заседани 1973 оной февраль соо Варшавада болохонь.

Варшавска договортой эмхиин сэрэгэй зургаануудай ажал ябуулгада хабаатай асуудалнууд энэ заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхээр хараалагдана.

(ТАСС).

ТАРЯАЛАНГАЙ БАЯН, ТОГТУУРИТАЙ УРГАСА ХАНГАХЫН ТҮЛӨӨ

СССР-эй Наукануудай академиин ба ВАСХНИЛ-ай сесси

Орон доторхи эдлүүриин газарай дүрбэнэй гурбан хубиһаа үлүүнь хододоо ган гасуурта дайрагдадаг нютагуудта байна. Гэхэ зуура, ороной эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилэн абалгада эдэ районуудай эзэлдэг хубинь угаа ехэ юм.

Хүдөө ажахыгаа саашадань бүри ехэ ашаг үрэтэйгөөр хүгжөөхын тула партиин хараалһан, научна үндэһэ баримтатай, нэгэдхэмэл программа дотор манай газар тарялангай өөрсэ ушарнууд хараада абтанхай.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев СССР-эй 50 жэлэй ой тухай элидхэл хэхэдээ, газар тарялангаа үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулха, хими хэрэглэхэ, мелиораци үргэнөөр эрхилхэ гээшэ хүдөө ажахын талаар мүнөө партиин баримталан бэелүүлдэг политикын гол шухала гурбан хубинь болоно гэжэ тусхайлан тэмдэглээ һэн. Хүдөө ажахыда урдань хэзээшье табигдаагүй мүнгэ зөөри энэ хэрэгтэ зорюулан һомолонхойбди. Хараалһан түсэбүүднай бүхы талаараа амжалтатайгаар дүүргэгдэнэ. Советскэ Союзай элдэб нютагуудта газар уһалха, хатааха хүдэлмэри улам үргэдэжэ байнхай.

Хүдөө ажахын ашаг үрые улам дээшэлүүлхэ гэһэн партиин хараа бодолой тон зүб байһые үнгэрэгшэ жэл эли тодоор гэршэлэн харуулаа. Сагай уларилай хэды муу байбашье һаань, оромнай 168 миллион тонно гэхэ гү, али наймадахи табан жэлэй үеын дундуур ургасаһаа үлэ мэдэг дээшээ хэмжээтэй ороһо тарян абтаа. Хлопогой, барайгарай эрхим ургаса туйлагдаа, мяхан, һүн ба бусад продуктнууд ехээр абтаа.

Арадай ажахын тон шухала асуудалнуудай нэгэн — ган гасууртай тэмсэлэй асуудал январиин 31-дэ Москвада нээгдэһэн СССР-эй Наукануудай академиин ба В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Хүдөө ажахын эрдэм ухаанай бүхэсоюзна академиин нэгэдэмэл сесси дээрэ табигдаа.

Сессиин хүдэлмэридэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Ф. Р. Кулаков, КПСС-эй ЦК-гай хүдөө ажахын таһагые даагшын нэгэдэхи орлогшо В. А. Карлов, СССР-эй министрнүүд В. В. Мацкевич, З. Н. Нуриев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй «Союзсельхозтехника» гэжэ бүхэсоюзна нэгэдэлэй түрүүлэгшэ А. А. Ежевский, Ой модоной ажахын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ Г. И. Воробьев, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй ба РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведүүдэй, министерствэнүүд болон албан зургаануудай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд хабаадана.

Тус сессиие СССР-эй Наукануудай академиин вице-президент, [illegible] В. А. Котельников [illegible]гээ.

ВАСХНИЛ-ай президент П. П. Лобанов хүдөө ажахын эрдэм ухаанай гол зорилгонууд ба ган гасуурай хохидолто нүлөө зайсуулха, тарялангай ба мал ажалай продукци бүри ехээр абаха хүдэлмэриин зорилгонууд тухай элидхэл хэбэ.

(ТАСС).

Эршэеэ шангадхана

...ігалай леспромхозой Ко...ь пунктын хүдэлмэришэд ...бэлэдхэхэ даабаряа һара ...үлүүлэн дүүргэжэ ша... Туйлаһан амжалтаяа ...ыбадхаха, бии байгаа ...оломжонуудаа хүсэдөөр ...ахэ гэһэн шухала зорил...дэ табина. Эдэнэр үн... жэлэй декабрь һарын ...һаа гадуур 3 мянган кубометр модо бэлэдхэһэн юм. СССР-эй Ой модоной, модо болбосоруулгын промышленностиин министерство, профсоюзай ЦК энэ туйлалтануудыень үндэрөөр сэгнэжэ, дамжуулгын Улаан туг 1 мянган түхэриг шантайгаар барюулһан байна.

Хүрбын леспромхозой Бага-Хүрбын пунктын модошод хоёрдохи, Хандагатайн леспромхозой Эхи-Горхоной пунктын модошод гурбадахи шангуудта хүртэжэ урмашабад. Энэ түрүү коллективүүд модо бэлэдхэхэ юһэдэхи табан жэлэйнгээ гурбадахи шиидхэхы жэлэй даабарине болзорһоонь урид дүүргэхээр социалис уялганууд абаад, бүри эршэмтэйгээр ажаллажа байна.

Н. ТЮРНЕВ.

Шалгалта юу харуулааб?

...АДЛИ БЭШЭ

...шадай бүхэсоюзна социа... мүрысөөндэ оролсоһон ...гард» колхоздо мүнөө бү...6 мянга шахуу хонитой ...ара үбэлжэжэ байна. Тэ...5-ниинь эхэ хонидой ...юм. Тээмэндэ хонидой ...лгэ, түл абалгын ябаса ...а зорилготойгоор тус...ыда ошоходоо, колхозой ...— Барыкино тосхоной ...эхи Василий Александ...Грудининай даадаг эхэ ...й отарада хүрэжэ, хо..., хурьгашадай ажа...ь һонирхоһон байнабди. ...жаллаадаг хонишод үбэл...дөө эртээнһээ һайнаар ...һэн гэжэ тэмдэглэлтэй. ...шадэ энэ отарын хүршэ ...о К. Н. Густов, Д. Е. Чер...гэгшэдэй даадаг бригада...а үбэлжэлгэнь мүн лэ ...ійгээр үнгэржэ, түл абал...жалтатай ябана. Гадна ...гша хонишод Н. Ф. Чер... А. Ф. Черных гэгшэдэй ...нуудта 260 хурьган аб... һайнаар түлжүүлэгдэжэ ...ай. Эдэ отарануудта тү...ынхиеэ хурьгалжа байһан ...удынь заримдаа һү ба...гаар түрэжэ, хурьгадаа ...анагүй. Тиин хонишод һү ...й хонидоо һайн, шэмэтэ ...элээр хооллуулдаг зан...й.

...бэшье дурсагдагша ажа... зарим отарануудта үбэл...дөө муугаар бэлдэжэ, го...ойхон бэрхэшээлнүүдтэй ...жа, тухашарха ябадал ...өөр. Жэшээлбэл, Дон...й гэжэ газарта үбэлжэдэг ...И Малофеевэй даадаг отарын хонид гол түлэб Хёлго мүрэнэй эрье зүбшан бэлшэдэг юм. Теэд үбһэ тэжээл багаар бэлэдхэжэ абаһан тус бригадын хонишод һүрэгөө голой хүйтэн уһаар уһална. Намартаа һолоомо бэлэдхэжэ үрдеэгүй энэ отарада мүнөө үбһэниинь дуталдажа, хонидойнь хүшэ тамир бууража байнхай.

— Хэдыдэхи үдэрөө түлеэгүй һуунабди. Хурьгадаймнай байра соохи пеэшэн түлигдэнэгүй. Нарай хурьгаднай дааража, зариманиинь шэшэжэ байна,—гээд А. И. Малофеев яарангяар хэлэнэ.

Эндэ үбэлжэдэг отарануудай байдал харахада, нарай хурьгадынь олоор гарзалжа байна. Хони хурьгадай үбшэлхэдэ түргэн туһаламжа үзүүлхэ ветеринарна аптечкэнүүд үгы. Гадна абтаһан хурьгадаа тэмдэглэхэ тусхай дэбтэргүй байһаар. Тиимэһээ хэды хурьганай абтажа, хэдынь үхөө юм гэжэ мэдэхын аргагүй.

Зарим отарын хонишод түл абалгын үедэ һүрэгөө орхижорхёод, гэртээ харидаг байна. Харууһагүй үлэһэн нарай хурьгад эхэеэ оложо хүхэжэ шаданагүй, үлэн хооһоор байна.

Саашадаа эдэ дутагдалнуудаа дары усадхажа, абаһан уялгаяа дүүргэхын тула Барыкинай хонишод даалгагдаһан ажалдаа эзэн ёһоор хандаха аабза гэжэ найдалтай.

А. НАГАСЛАЕВ,
Улаан-Үдын аймагай «Коммунизмын туяа» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

ҮНДЭР НАҺАТАЙБ ГЭНГҮЙ...

Гол түлэб мал ажалтай Захааминай аймагай «Коммунизмын зам» колхозой гэшүүд малай ашаг шэмэ абалгые дээшэлүүлхын, гүрэндэ ехээр худалдадаг болохын тула саг үргэлжэ оролдожо байдаг юм. Малай тоо жэл бүри олошоруулагдажа байбашье, үүлтэрыень һайжаруулаагүй һаа, саашадаа ехэ алхам хэгдэхэгүй гэжэ мэдээжэ. Тиимэһээ энэ колхоз нёдондо 40 гунжа худалдан абаа.

Эдэ гунжадаа зүбөөр эдеэлүүлхэ, харууһалха, ороондо оруулха харюусалгата ажал республикын габьята малшан, мүнөө пенсионер, Ажалай Улаан Тугай орденто Базар-Сада Дашеевич Сандановта даалгагдаа юм.

Базар-Сада Дашеевич колхозой тогтохоһоо эхилээд, мал ажалһаа хахасаагүй, пенсидэ гарабашье, дуратай ажал дээрээ, «Тунгалаг агаарта, тужа нугадаа» ябаһаар.

— Эдэнээ тугаллаха болгоод, һаалиин фермэдэ дамжуулжархёод, тугал, бүрүү гү, али ямар нэгэн мал тушаажа абана бэзэб. Мүнөө лажа миин һуухабши. Малшадай бүхэсоюзна мүрысөөндэ оролсожо, даалгагдаһан гунжадаа тобир тарганаар үбэлжүүлээд, бултыень фермэдэ үгэхэ уялгатайб,—гэжэ наһатай малшан хөөрэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: республикын габьята малшан Базар-Сада Санданов.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР В. С. ОКУНЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 70 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, партийна, совет болон худалдан абалгын органуудта олон жэлэй туршада һайнаар ажаллаһанайнь түлөө тусхайта пенсионер **Окунев** Василий Сергеевичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
1973 оной январиин 31.

Баярай суглаан болобо

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй конференц-зал соо монгол арадай вождь Сүхэ-Баатарай түрэһөөр 80 жэлэй ойдо зорюулагдажа, Улаан-Үдэ городой олонитын түлөөлэгшэдэй суглаан болобо. Хүдэлмэришэд, инженернүүд, техникүүд, алба хаагшад, партийна советскэ хүдэлмэрилэгшэд, эрдэмтэд, студентнэр эндэ сугларба. Монголой Арадай Республикын түлөөлэгшэд— Улаан-Үдэ хотодо һурадаг студентнэр энэ суглаанда хабаадалсаба.

Совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй Буряадтахи отделениин правлениин түрүүлэгшэ, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. С. Семенов «Сүхэ-Баатар — монгол арадай вождь» гэһэн элидхэл хэбэ.

Удаань эндэ сугларагшад Сүхэ-Баатар тухай кино хараһан байна.

Малшадай бүхэсоюзна мүрысөөндэ—үргэн дэлисэ

БҮХЫ ХҮСЭЕЭ—МАЛАЙ ҮБЭЛЖЭЛГЭДЭ

Ажахымнай хүдэлмэришэд РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар түрэл совхозойнгоо СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэ зэргэтэй болоһыень дуулахадаа бүришье һаз баясаа бэлэй. Нимэ үндэр нэрэ солотой болоһон ажахымнай малшад, таряашад үнгэрһэн жэлэй туршада гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө 112 процент, һү 133 процент, нооһо 108 процент дүүргэһэн байна гэхэ гү, али 1971 оной дүнгүүдтэй сасуулхада, мяха худалдалга 16 процентээр, һү 20 процентээр, нооһо 10 процентээр дээшэлүүлжэ, адууһа малаа горитойхоноор олошоруулһан байна. Урзанда жэл шахамал малнай тус бүреэ 304 килограмм шэгнүүртэйгээр тушаагдаһан байбал, нёдондо 324 килограмм шэгнүүртэйгээр ˋартаа һэн. Тиихэдэ һү һаалимай үнеэн бүридэ 266 килограммаар нэмэһэн байна. Мүн энэ хугасаа соо совхозоймнай экономико горитойхоноор бэхижээ. Гансахан нёдондо жэлэй туршада бэеэр томо, тарган мал тушааһанай ашаар 31 мянган түхэриг нэмэлтэ түлбэри абаабди.

Мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ тушаахаар абаһан социалис уялгаяа саг болзортонь сүм дүүргэхын тула нэн түрүүлэн шахамалнуудайнгаа гүүртэнүүдые униинэй, дүй дүршэлтэй үхэршэдтэ даалгажа, мал шахан таргалуулха хүдэлмэреэ һайнаар эмхидхээбди. Тиихэдэ үхэрнүүдээ зунай бэлшээриин үедэ һайса бэлшээжэ, үнэгүй мяха бүри ехээр абахын түлөө горитойхон анхарал хандуулагдадаг болоо. Эдэ бүхы хүдэлмэри ябуулһанайнгаа ашаар манай совхоз үнгэрһэн нажарай үедэ шахамалнуудайнгаа тус бүриин шэгнүүрые суудахын дунда зэргээр 1078 граммаар нэмээжэ амжаа бшуу. Түрүү үхэршэд Гургыма Эрдынеева, Андрей Дамбаев, Ѧандажап Цыренов, Ринчин Найданов даажа абаһан малайнгаа тус бүриин шэгнүүрые суудхын 1230—1325 граммаар нэмээгээ һэн.

Саашадаа тарган мяха бүри ехээр тушаахын тула манай совхоз һүүлэй жэлнүүдтэ нуга сабшалангаа, бэлшээриеэ һайжаруулжа, ниитынгээ адууһа малда бардам хүрэхөөр үбһэ тэжээл абадаг болоо. Юуб гэхэдэ, ажахымнай газар дэбисхэр далайн нюрууһаа 1365 метрэй үндэртэ оршодог тула, ороохото ургамалнуудынай эдеэшэжэ үрдинэгүй. Энээнһээ уламжалан, адууһа малаа оорын талха тарянай зүйлөөр ханганагүй гээшэбди.

Мүнөө совхоз доторнай ашаг багатай бэлшээри, сабшалангайнгаа үрэжэлыень үндэһөөрнь һайжаруулха талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдана. Урзанда жэл үрэжэл муутай сабшаландаа олон жэлэй ногоо тариһанайнгаа ашаар нёдондо 300 гектар сабшалангай гектар бүриһөө 30 центнер үбһэ сабшажа, 50 центнер олон жэлэй ногооной үрэһэ хүрэнгэ хуряаһан байнабди. Гадна һүүлэй жэлнүүдтэ ажахымнай кукурузу ургуулагшад баян ургаса хурладаг болоо. Жэшээлбэл, үнгэрэгшэ намар манай совхоз гектар бүриһөө 350 центнер кукурузу суглуулжа абаһан байна.

Малшад, таряашадай бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ хам оролсоһон манай ажахын хүдэлмэрилэгшэд энэ ехэ тэмсэлэйнгээ эршые улам шангадхахын тула хэһэн ажалайнгаа һара бүриин дүнгүүдые таһалгаряагүй согсолжо, тохёолдоһон дутагдалнуудаа дары усадхана. Тиихэдэ түрүүшүүлэйнгээ эршэтэ ажалаар элирүүлэгдэһэн дүй дүршэлые хаа хаанагүй дэлгэрүүлжэ, онсо шалгарагшадыень материальна болон моральна талаар урмашуулагдана. Ингэжэ мүрысөөнэй ябасые таһалгаряагүй шалгажа байхада малшад, таряашад бүри урма зоригтойгоор ажаллажа, хараалагдаһан даабаряа заабол дүүргэхые оролдодог байна бшуу.

Байгша ондо абаһан дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгаяа хаһа сагтань сүм бэелүүлхын тула нэн түрүүлэн малайнгаа үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ, ашаг шамыень эрид дээшэлүүлхэ болонобди.

Мүнөө малай үбэлжэлгэдэ зарим тэды бэрхэшээлнүүд баһал ушарна. Нэгэдэхеэр, манай эндэ хэзээ хэзээнэйхинһээ саһан ехээр орожо, үбһэ тэжээлнай хэмгүй ехээр гаргашалагдаха баатай болодоно. Хоёрдохёор, малаймнай тоо толгой жэл бүри эрид олошоржо, хуряаһан үбһэ тэжээлнай малай толгой бүридэ хубаахада, багадаад лэ байна. Теэд хараалһан зорилгоёо бэелүүлхын тула малшаднай ажалдаа харюусалгатайгаар хандажа, ажалаа һайнаар эмхидхэнэ. Гадна малай үбэлжэлгэ һайнаар үнгэргэхэ хэрэгтэ совхозой партийна организаци ехэхэн анхарал хандуулна. Тиигэжэ үбэлжэлгын эхеэр фермэ, отара бүхэндэ партийно-комсомолой саг зуурын бүлэгүүд эмхидхэгдэжэ, 28 коммунист, комсомолшууд малшадта туһалалсахаар эльгээгдээ.

Малшад, таряашадай бүхэсоюзна социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолоор совхозой партийна организаци тусхай хэмжээнүүдые хараалһан байна. Энээнэй үндэһөөр ажахымнай малшан, таряашан бүхэн социалис уялгануудые абажа, гүүртэ, отара, бригадануудта үйлэдбэриин даабаринууд үгтөө һэн. Тиигэжэ мүнөө һаалишадай мүрысөөнэй дүнгүүд үдэр бүри согсологдодог болоо. Харин үхэршэд, хонишодой хэһэн ажалай дүнгүүд декада бүри хамтадхагдадаг байна.

Мүнөө малшаднай үбһэ тэжээлэй нөөсын бага дээрэһээ һүрэгөө саһа багатай хада майлын ташалангаар бэлшээнэ. Гадна хатда элбэгтэй бэлшээриин саһа тусхай түхеэрэлгэтэй тракторaaр этэжэ сэбэрлэнэбди. Тиихэдэ һаалиин гүүртэнүүдэй үнеэдтэ тэжээлыень хэршэжэ, талха тарянай зүйлтэй холёод эһээжэ, минеральна тэжээл нэмээд эдюулнэбди. Мүн үһыень халаажа бүлеэдхээд үгэнэбди. Ингэжэ мүнөө бии байгаа тэжээлээ шадаал һаа гамтайгаар, ашаг ехэтэйгээр гаргашалхые оролдогдоно.

Түрүүшын дүнгүүдые согсолон харахада, һүүлэй 4 һарын туршада совхозоймнай һаалишад һү һаалияа урзанданай энэ үеынхиһөө 300 центнерээр дээшэлүүлһэн байна. Харин малшаднай шахамалнуудайнгаа тус бүриин шэгнүүрые суудхэдэ 800 граммаар нэмээгээ.

Элэ үдэрнүүдтэ малай үбэлжэлгын хажуугаар совхоздомнай хабарай тарилгада бэлдэхэ хүдэлмэри түлэг дундаа ябуулагдажа байна. Мүн сабшалан, бэлшээри һайжаруулхаар эмхидхэгдэһэн лугомелиоративна оньһожоруулагдамал отрядай механизаторнууд һайжаруулагдаһан сабшалан хүреэлхэ һургааг отолжо, наг шэбхэ зөөжэ тараана. Байгша ондо манай совхоз 300 гектар сабшалан дошо болдогһоо, һөөг бургааһанһаа сэбэрлэжэ, 50 гектарта олон жэлэй ногооной үрэһэ тариха түсэбтэй.

Энээнһээ гадна ажахымнай механизаторнууд бүхы машина, техникээ, тракторнуудаа Совет Армиин һайндэр болотор сүм заһабарилжа дүүргэхэ зорилготой ажаллажа байна. Тиигэжэ манай совхозой ажалшад түрэл Буряад оронойнгоо алдарта 50 жэлэй ойн баярта һайндэрые эрхим амжалтаар угтахые хүсэжэ, бии шадалаа элсүүлнэ.

Р. БАНДЕЕВ,
Захааминай аймагай СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой директор.

Үбэлжэлгэнь эмхитэй һайн

Түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ Оймогой совхозой Корсаковай фермын коллектив 4700 центнер һү һааха, 3600 центнерыень гүрэндэ худалдаха түсэбтэй һэн. Һаалишад энэ хугасаада 4760 центнер һү һаажа, гүрэндэ һү тушааха түсэбөө 310 центнерээр үлүүлжэ шадаа. Фермээрээ үнеэн бүриһөө 2000 килограмм һү һааба.

Абтаһан түсэб, даабариин амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ хэрэгтэ ажахын бэрхэ һаалишадай нэгэн Тамара Цыбиковна Тынтуевагай оруулһан хубитань ехэ бии. Тамара Цыбиковна мал ажалда 12 жэлэй туршада ажаллаха зуураа, нилээд дүй дүршэлтэй болоһон хүнүүдэй нэгэн. Үнгэрэгшэ жэлдэ тэрэ харууһалжа байһан үнеэдһээ 44721 килограмм һү һааба. Туйлаһан амжалтынь түлөө совхозой центртэ Ажалай алдар солын туг нэгэнтэ бэшэ үргэгдөө. Бэрхэ һаалишан Тамара Цыбиковнада партиин райкомой, аймгүйсэдкомой Ойн баярай Хүндэлэлэй грамота барюулагдаһан юм.

Хэжэ байһан ажалдаа эзэн ёһоор хандадаг габшагай бэрхэ һаалишад эндэ яһала олон. Екатерина Мосорова, Мария Хусаева гэгшэд тус бүридөө 37423—34000 килограмм һү һаажа абаба. Үнгэрэгшэ жэлдэ тус коллектив хараалһан түсэбөө нэрэтэй солотойгоор бэелүүлхын тула нэгэ хүн шэнгеэр эбтэй эетэйгээр хүдэлөө гэжэ тэмдэглэмээр.

Фермын үхэршэд, мал адуулагшад И. С. Тынтуев, В. С. Николаев, В. Ф. Мосоров, М. Ц. Карпов гэгшэдые эндэ дурдангүй байхын аргагүй. Ехэ һүнэй түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Корсаково тосхоной һүнэй фермын коллективэй илан гараха хэрэгтэ тэдэнэйшье оруулһан хубитань бии бшуу. Һү һаалиин дээшэлхын түлөө малшад үбһэ тэжээлынь хаһа сагтань асардаг, байрыень сэбэрлэдэг байһан. Энэ коллектив үбэлжэлгэдөө түгэс бэлэдхэлтэй орожо шадаа.

Малай үбэлжэлгэ һайнаар үнгэргэгдэхэ арга боломжо гүйсэд бии. Хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл эндэ асаргданхай. Үдэрэй туршада нэгэ үнеэндэ тэжээлэй 9 единицэ хүртэнэ. Һаалишад үбһэ тэжээлээ гамтайгаар гаргашалхаяа оролдоно. Фермын дэргэдэ тэжээл буйлуулдаг цех хүдэлнэ. Сагаан һолоомоёо жэжэ болотор хэршэжэ, ууралда дэбтээһэнэйнгээ удаа талха тарянай зүйлтэй холижо, малдаа эдюулнэ.

Үбэлэй һарануудта һү һаалияа доошолуулангүй, хараалһан түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэхын тула һаалишан бүхэн оролдожо байнхай. Буряадай АССР-эй тогтоһон ойн баярай жэлдэ үнеэн бүриһөө 2250 килограмм һү абаха гэһэн социалис уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэ арга боломжо тэдэнэртэ бии.

А. МЕЩЕНИН.
Кабанскын аймаг.

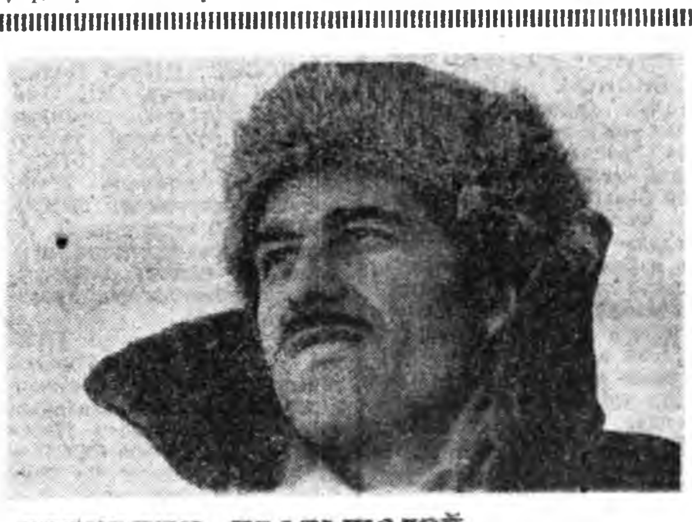

СИБИРИИН НЕФТЬШЭДЭЙ ШЭНЭ ХАРАА ТҮСЭБҮҮД

ТЮМЕНСКЭ ОБЛАСТЬ. «Эхэ орондоо Сибириин һайн шанартай нефтиие бага гаргашатайгаар абажа үгэхэ» — Главтюменьнефтьгазай коллектив нимэ уряа доро түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлэй түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилжэ ажаллана.

Сибириин нефтиин урасхал үдэр бүри түргэдэнэ. Суудхэ бүхэндэ 200 мянган тонно «хара алтан» эндэ бэлэдхэгдэнэ. Нефтиин шэнэ уурхайнууд ашаглалгада ороно. Январиин хоёр долоон хоногой туршада Сибириин нефтьшэд 50 мянган тонно нефть түсэбһөө гадуур Эхэ орондоо үгөө. 1973 оной дүүрэтэр Баруун Сибирь 80 миллион тонно нефть үгэхэ юм.

СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ «Сургутнефть» гэжэ нефть, газай управлениин районно инженерно № 2 технологическа албанай начальник Роберт Оскаров (дээдэ зураг дээрэ). Энэ дүй дүршэлтэй инженерэй хүтэлбэрилдэг коллектив нефть абаха технологи һайжаруулха, автомат арга нэбтэрүүлхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлжэ, ажалаа һайнаар эмхидхэжэ, гаргашануудые бага болгохо талаар ехэ ажал ябуулна. Энэ коллектив 1973 ондо социалис дээгүүр уялгануудые абаад, тэдэнээ нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ байнхай. Жэлэй эхинһээ эндэ түсэбһөө гадуур түрүүшын хэдэ мянган тонно нефть абтаа.

Баруун гарай зураг дээрэ — «Юганскнефть» гэжэ хүсэтэ түхеэрэлгэ. Тэрэнэй ашаар түүхэй нефть болбосоруулагдадаг.

Тюменскэ областиин хойто нютагта геологууд Федоровско гэжэ шэнэ уурхай олоһон байна. Түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлдэ эндэһээ нефть абтаха. Энэ шэнэ уурхай Баруун Сибирьтэ эгээ баян нөөсэтэй гэжэ тоологдоно.

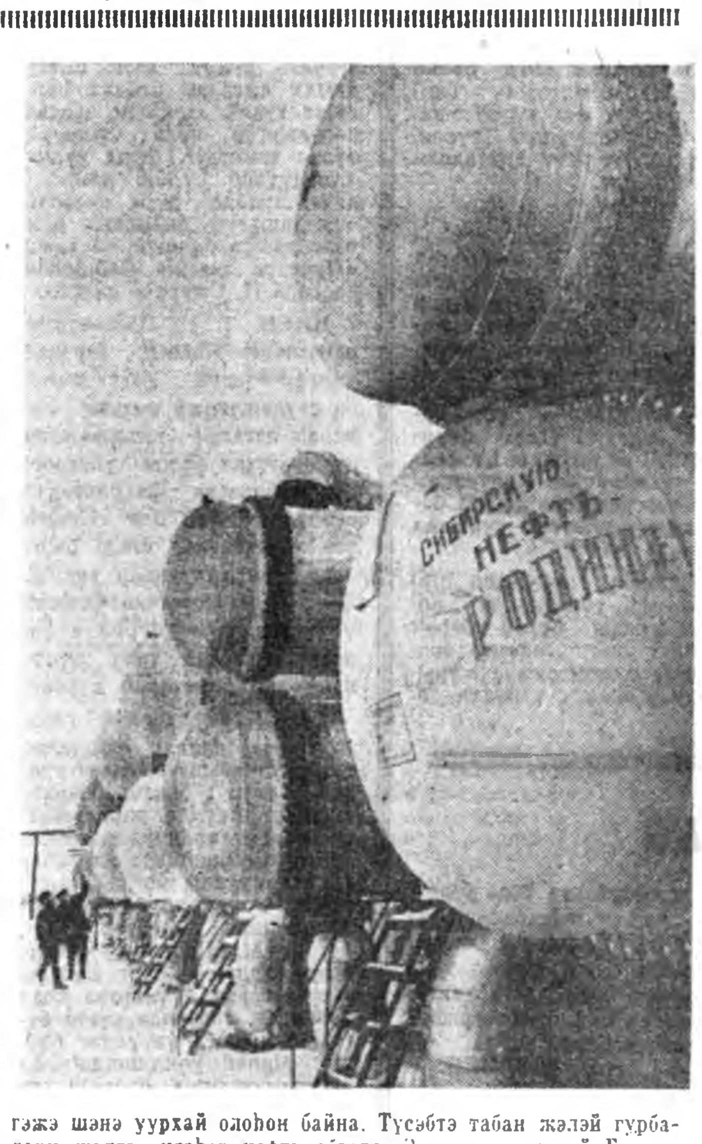

Дорохи зураг дээрэ — «Спецгазстрой» трестын оньһожоруулагдамал колонно Фёдоровско уурхайһаа «Сургутнефть» руу сорго татажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

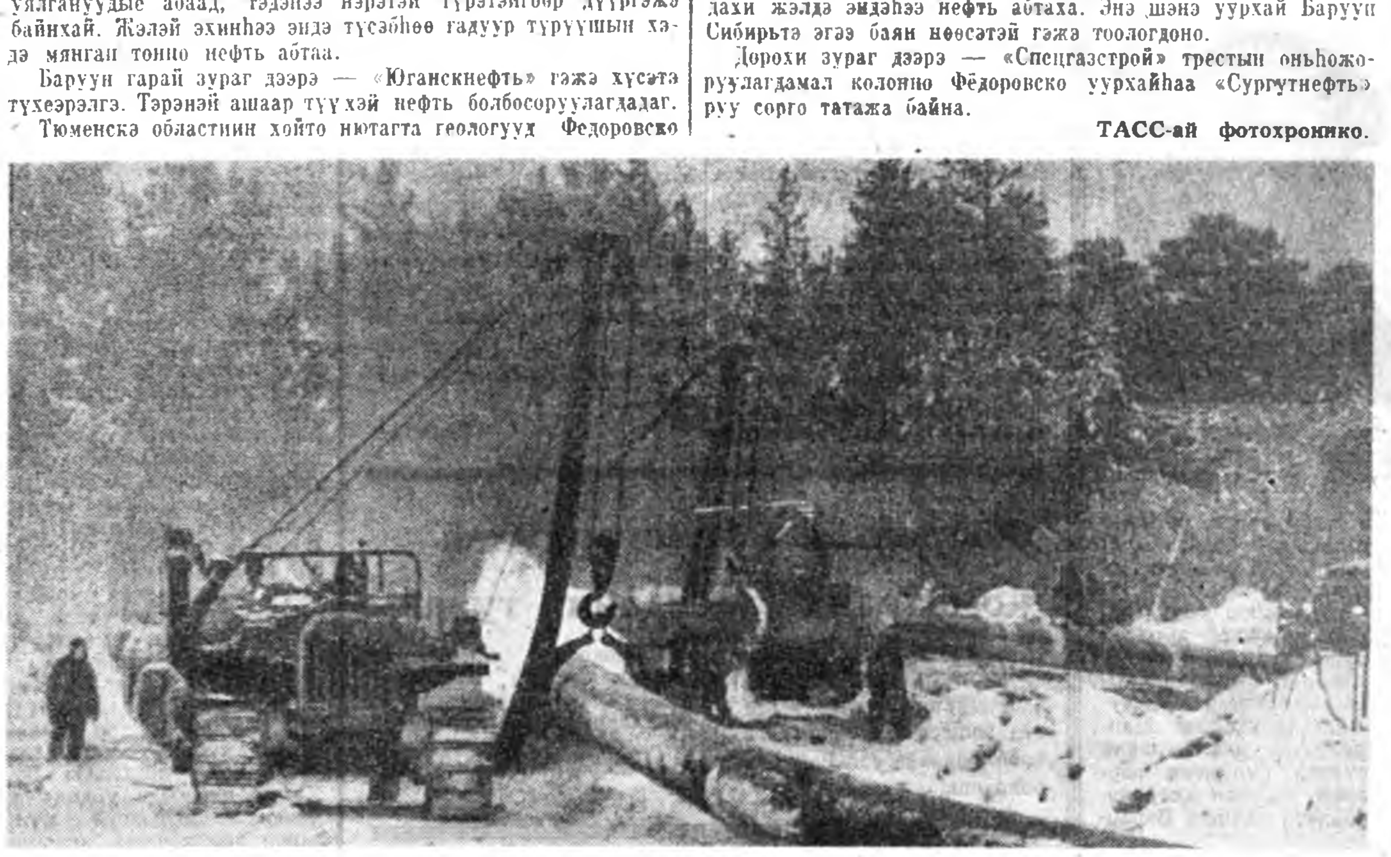

Буряадай АССР-эй

МОССОВЕТ—БУРЯАДАЙ ШЕФ

50 жэлэй ойдо

МОСКОВСКО СОВЕДЭЙ Буряадай АССР-ые шефтээ абаһанһаань хойшо 40 жэл үнгэрбэ. 1932 оной сентябрь һара соо БурЦИК-эй түрүүлэгшэ нүхэр Дабаинай республикын экономическа ба соёлой хүгжэлтэ тухай элидхэл Моссоведэй президиумэй заседани дээрэ зүбшэгдэһэн байгаа. Моссоведэй президиумэй гэшүүд энэ элидхэлые ехэ анхаралтайгаар шагнажа, зүбшэһэнэйнгөө һүүлээр Буряадай республикые шефтээ абаха гэжэ шиидэһэн юм.

«Моссовет — Буряад-Монголой шеф» гэһэн мэдээсэл «Вечерняя Москва» гэжэ газетын 1932 оной сентябриин 22-ой номерто толилогдоһон. Тэрэ мэдээсэл соо нигэжэ бэшэгдэһэн байгаа: **«Московско Соведэй президиум Буряад-Монголой АССР-ые шефтээ абаха гэһэн шиидхэбэри үсэгэлдэр абаба. Республикада туһаламжа хэрэгтэй. Хүн зоноорше, ажал хүдэлмэридэншье туһалха шухала. Буряад-Монголой ажалшан арад тиимэ туһаламжа хүлеэнэ. Москва Буряадай республикада туһалха зэргэтэй. Республикые шефтээ абаха тухай шиидхэбэри Моссоведэй президиумэй гэшүүд альга ташалгаар угтаһан байна».**

Удаань Московско Соведэй президиум тусхай комисси бүридхэһэн юм. Тэрэ комиссиин гэшүүд Буряадай ЦИК-тэй хамта эндэхи байдал шэнжэлэн үзэжэ, ямар туһаламжын хүргэгдэхэ байһаниие элирхэйлээд, Моссоведэй президиумдэ элидхэхэ ёһотой байһан юм.

Тэрэ үедэ Буряадай ажалшад республикынгаа тогтоһоор 10 жэлэй ойдо бэлдэжэ байгаа. Ажахыгаа социалис ёһоор эрхилхэ хэрэгтэ зарим тэды амжалта туйлагдаһан үе бэлэй. Республика дотор промышленнэ томо предприятинууд — шэлэй завод, мяханай комбинат, паровоз-вагон заһабарилгын завод болон бусад баригдажа байгаа. Хирпиисын ба загаһанай заводуудай, городой электростанциин, хладокомбинадай барилга дүүрэнтэжэ байһан. Нютагай зоной дундаһаа түрүүшын хүдэлмэришэд ургаш гаража эхилээ.

1932 ондо Буряад ороной хүдөөгэй хүн зоной 78 процентнь хамтын ажахынуудта (колхоз) ороһон байба. Республикада 12 МТС, үбһэ машинаар хуряаха 17 станци (МСС), 6 совхоз байһан.

Республикын дунда, эхин һургуулинуудта 76,5 мянган һурагша эрдэм номдо һурадаг һэн. 13 техникум хүдэлдэг байгаа. 1932 ондо агропединститут (мүнөөнэй багшанарай институт), комвуз нээгдэһэн юм. Хүдөө нютагуудта уншалгын 130 гэр, 17 улаан гэр байһан. 1930 онһоо латын алфавит дээрэ ном заажа эхилһэн, 11 аймагта газетэ гарадаг байһан юм.

Гэхэтэй хамта республикын экономическа, соёлой хүгжэлтэ нилээд гээгдэлтэй байгаа. Шэнэ шэнэ барилганuудта хэрэгтэй материал, түхеэрэлгэ дуталдадаг, зарим колхозуудта мал олоор гарзалдаг һэн. Республика дотор 254 сельскэ, сомоной Совет байгаа. Тиихэдэ акушерска 29 пункт хүдэлдэг, врачнар, багшанар дуталдадаг һэн. Республикын ниислэл Верхнеудинскда водопровод, канализаци, гостиница, хубсаһа угааха ниитын эмхи гэхэ мэтэ үгы бэлэй. Городто автобус тон үсөөн һэн.

1932 оной сентябриин 23-най «Известия» газетэдэ нимэ мэдээсэл толилогдоо һэн гэбэл: «Московско Соведэй хүдэлмэрилэгшэд, арадай ба городой ажахын гол һалбаринуудай мэргэжэлтэд, соёлой болон һуудал байдалай талаар мэргэжэлтэй хүнүүд Буряад-Монголдо эльгээгдэхэ болоно. Республикада бодхоогдожо эхилһэн томо предприятинуудые түргөөр барижа, ашаглалгада оруулха талаар горитой туһаламжа хүргэгдэхэ юм».

1933 оной февралиин 11-дэ Моссоведэй президиумэй шиидхэбэреэр эмхидхэгдэһэн тусхай бригада Верхнеудинск ерэһэн юм. Тэрэ бригадые Моссоведэй президиумэй гэшүүн нүхэр Козлов А. П. хүтэлбэрилжэ ябаа. Моссоведэй Буряадай республикые шефтээ абалгада зорюулагдаһан БМАССР-эй ЦИК-эй, Верхнеудинскын горсоведэй баярай суглаан февралиин 12-то болоо. Тэрэ суглаан дээрэ Моссоведэй бригадые хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Козлов үгэ хэлэжэ, республикын ажалшадые халуунаар амаршалха зуураа Москвагай ажалшадай габшагай ажал хэрэг, нэгэдэхи табан жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ тухай тодорхойгоор хөөрэһэн байна. Энэ баярай суглаанда хабаадагшад Москвагай ажалшадта амаршалгын бэшэг эльгээһэн юм.

Үглөөдэрынь, февралиин 13-да Моссоведэй бригадын гэшүүд республикын предприяти, шэнэ барилганuудтай, колхозуудтай, соёлой эмхинүүдэй ажал ябуулгатай танилсажа эхилһэн юм. Тус бригада республика дотор нэгэ һара соо ажаллаа һэн.

БМАССР-эй ЦИК-эй, ВКП (б)-гэй Буряад-Монголой обкомой хандалга «Бурят-Монгольская правда» газетын 1933 оной февралиин 15-най номерто толилогдоһон юм. Московско Соведэй Буряадай республикые шефтээ абаһан тухай тэрэ хандалга соо тодорхойгоор хэлэгдэһэн байгаа. Республикын ажалшан арад энэ мэдээсэлые хани халуунаар хүлеэн абажа, ажалшадай эдэбхи үүсхэл, эрмэлзэл бүри дээшэлээ бэлэй. Предприятинуудта, колхозуудта ажалшадай митингнүүд боложо, шэнэ барилганuудые түргэдхэхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукци үйлэдбэрилгые һайжаруулха талаар социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэржэ эхилээ.

Паровоз — вагон заһабарилгын заводой (мүнөөнэй ЛВРЗ) модошо дархашуулай бригадын гэшүүд суглаа зарлажа, шэнэ социалис уялгануудые абаһан юм. Тэдэнэй уялганууд соо ингэжэ хэлэгдэнэ: «Манай бригадын гэшүүд 1932 оной дүрбэдэхи кварталай түсэбые амжалтатай бэелүүлээд, шэнэ жэлэй түрүүшын кварталай даабариие мүн лэ һайнаар дүүргэжэ байна. Ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлжэ, шэнэ амжалта туйлахабди гэжэ Моссоведэй түлөөлэгшэнэрые, ороной ниислэл хотын бүхы ажалшадые найдуулнабди. Моссоведэй делегациин ерэһэнтэй дашарамдуулан, манай бригада Моссоведэй нэрэмжэтэ бригада гэһэн нэрэтэй болгогдобо. Энэ жэл соо ажалай бүтээсые 20 процентээр дээшэлүүлжэ, барилгын хүдэлмэриин өөрын үнэ сэн 15 процентээр хямдаруулхабди».

Улаан-Үдын шэлэй заводой барилга дээрэ Моссоведэй делегаци ерэжэ, ехэ митинг болоо. Тэрэ митинг дээрэ ажалай ударнигууд Антонов, Жуков болон бусад үгэ хэлэһэн байна. Барилга дээрэ Моссоведэй нэрэмжэтэ ажахын тоосооной хэдэн бригада эмхидхэгдээ.

«Бидэнэй, Моссоведэй делегациин гэшүүдэй ошоһон лэ предприятида, колхоздо митинг боложо, халуунаар угтана,—гэжэ нүхэр Козлов бэшэһэн байдаг. — Коллектив бүхэн дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абана. Социалис мүрысөөндэ ондоо область, хизаарнуудай, предприятинуудай коллективүүдые урина. Энэнь ехэ һайшаалтай. Энэ хадаа манай ороной арадуудай хани барисаае улам бэхижүүлхэ нэгэ һабагша боложо үгэнэ».

Моссоведэй делегациин республикада байһан үе соо ажахын тоосооной, габшагай ажалай 80 гаран бригада эмхидхэгдэһэн юм. Тэдэ бригадануудта Моссоведэй нэрэ олгогдоһон байгаа. Москвагай түлөөлэгшэд хэдэн колхозуудта, МТС-үүдтэ ошоһон, ажал хэрэгтэйнь танилсаһан байна.

Моссоведэй делегацида эльгээгдэһэн рапорт соогоо Сэлэнгын аймагай колхознигууд нигэжэ бэшэһэн байдаг: «Танай делегациин Буряад орондо ерэһэн ушар таряашад, малшадай эдэбхи үүсхэл улам дээшэлүүлнэ, ажалай журам бэхижүүлнэ.

Конференци болобо

Улаан-Үдын Железнодорожно районой партийна ба комсомолой политическа һургуулинуудта 10 мянга гаран коммунист ба партийна бэшэ хүн һуралсана.

КПСС-эй Железнодорожно райком ажалшадай интернациональна хүмүүжүүлгэдэ саг үргэлжын анхарал хандуулжа байдаг. Райкомой байшангай заседаниин зал соо «Политическа һуралсалай һургуулинуудтахи интернациональна хүмүүжүүлгын асуудалнууд» гэһэн темээр конференци һаахан болоо.

КПСС-эй горкомой секретарь, философиин эрдэмэй кандидат С. В. Ангапов «Совет хүнүүдые интернациональна ёһоор хүмүүжүүлгэ, КПСС-эй ленинскэ национальна политикые хазагайруулдаг буржуазна номнолые шүүмжэлгэ» гэһэн темээр элидхэл хээ.

«Социалис үндэһэ яһатанай хүгжэлтэ ба нягтарал — коммунизм байгуулгын хуули ёһо мүн» гэһэн темээр Буряадай багшанарай институдай философиин кафедрые даагша, философиин эрдэмэй кандидат В. И. Затеев пропагандистнартай хөөрэлдөө үнгэргөө.

Пропагандистнууд конференци дээрэ үгэ хэлэһэн, дүй дүршэл тухайгаа хөөрэлдэһэн байна. Багшанарай училищиин багша И. Д. Борькина, марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалдаг һургуулиин пропагандист А. В. Есманский, пропагандистнууд — Г. М. Амагаев, И. И. Еркович болон бусад пролетарска интернационализмын үзэл бодолые тараан дэлгэрүүлгэдэ пропагандистнуудай дүүргэдэг үүргэ тухай хөөрөө.

Конференциин эсэстэ ... хим пропагандистнууд КПСС-эй горкомой, райкомой ... дэлэлэй грамотануудаар ... нагдаа.

А. ШАРИНОВ,
Железнодорожно районой «Знание» бүлгэмэй харюусалгатай секретарь.

Сүхэ-Баатарай түрэһөөр 80 жэлэй ойдо

ЖАРГАЛТА САГАЙ ЭХИ ТАБИГША

Хани барисаамнай эндэһээ эхитэй

Аха дүү монгол арад, Советскэ Союзай болон бусад социалис оронуудай олониитэ монгол арадай вождь Сүхэ-Баатарай түрэһөөр 80 жэлэй ойе эдэ үдэрнүүдтэ тэмдэглэжэ байна.

Сүхэ-Баатарай нэрэ совет хүнүүдтэ, илангаяа манай республикын ажалшадта, үргэнөөр мэдээжэ юм. Сүхэ-Баатарай революционно ажал ябуулга манай республикын Хяагта хототой нягта холбоотой байһаниинь мэдээжэ. Тэрэнэй хүтэлбэри доро МНРП-гэй I съезд Хяагта хотодо болоһон юм. Арадай революциин дайшалхы штаб— Арадай саг зуурын правительство эндэ байгуулагдаһан. Манай ороной газар дээгүүр Сүхэ-Баатар ябажа, агууехэ Ленинтэй уулзахаяа Москва зориһон түүхэтэй.

Буряад ороной ажалшад пролетарска интернационализмда үнэн сэхэ байдаг, аха дүү арадые үндэрөөр сэгнэдэг тула Сүхэ-Баатарай нэрэтэй, монгол арадай революционно тэмсэлтэй холбоотой зүйлнүүдые наринаар сахидаг. Сүхэ-Баатарай нюусаар ажаһууһан, МНРП-гэй нэгэдэхи съездын үнгэрһэн гэр байранууд мүнөө түүхын музейнүүд болгогдонхой. Сүхэ-Баатарай дурасхаалые мүнхэлэн, Буряадаймнай ниислэл — Улаан-Үдын нэгэ гудамжа Сүхэ-Баатарай нэрээр нэрлэгдэнхэй.

Сүхэ-Баатар Эхэ ороной-нгоо агууехэ патриот, бодото интернационалист байгаа. Тэрэ Монгол ороноо хари гүрэнүүдэй булимтарагшадһаа, дотоодын дарлагшадһаа сүлөөлхын тула бүхы хүсэ шадалаа зорюулан, бэеэ даанхай, хүгжэнги социалис Монгол оронииe байгуулхын, Совет арадтай харилсаа холбоо байгуулхын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэһэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сүхэ-Баатар.

Монгол арад капиталис хүгжэлтын замые алгад гаран, орон доторoo социализм байгуулха тухай Ленинэй һургаалые үндэһэ болгон, Сүхэ-Баатарай захяа заабарие бэелүүлэн, Монголой Арадай-революционно партиин хүтэлбэри доро хахад зуун жэлэй туршада гайхамшаг амжалта туйлаа.

Монгол орон урдань үгытэй ядуу байдалтай, мал ажалтай, гээгдэнги орон байһаниинь мэдээжэ. Мүнөө МНР хүгжэнги промышленностьтай, хүдөө ажахытай, мүнөө үеын транспорт ба хэлхеэ холбоо байгууланхай.

Индустриализацилгын үедэ Монголой үргэн тала дайдада томо промышленна предприятинууд урган бодоо, түмэр харгын лининүүд татагдаа, Дархан, Сүхэ-Баатар, Чойбалсан болон бусад хото городууд бодоо. Арадай ажахы хурдан түргэнөөр хүгжөө.

Мүнөө Монголой хүдөө ажахы гол һалбари болоно. Мал ажалһаа гадна, газар ажалда тон ехэ анхарал хандуулагдана. Монгол энээнһээ урид орооһо таряа хари гүрэнүүдһээ зөөжэ асардаг байгаа һаа, мүнөө өөрыгөө хүсэд хангадаг, зарим жэлнүүдтэ орооһо таряа худалдадагшье болоо. Монгол арад һуралсал ба соёл культурын талаар ехэ амжалта туйланхай. МНР-тэ үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадал үни хада усадхагданхай. Монгол үхибүүд бултадаа һургуулида ороно. Эхин һургуулинуудһаа гадна, хэдэн зуугаад дунда һург уулинууд, техникумүүд, дээдэ һургуулинууд, университет биһ. 1961 ондо хэдэ хэдэн научно-шэнжэлэлгын институтдай Науканuудай академи эмхидхэн байгуулагдаһан.

Литература, театральна, хүгжэмэй искусство, физкультура ба спорт үргэн дэлисэтэйгээр, амжалтатайгаар хүгжэнэ. Монголой театрнуудай творческо коллективүүд, оперын ба драматическа артистнууд манай республикын ажалшадай урда хэдэн удаа концертнүүдые харуулһан байна.

Монголой Арадай Республикын ажалшад мүнөө социализмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулхын түлөө тэмсэжэ байна. Энэ зорилгоёо шиидхэхэ хэрэгтэнь совет арад нилээд ехэ туһаламжа үзүүлдэг, СССР МНР хоёрой хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон ба харилсан туһалалсалга тухай 1966 оной январиин 15-да баталагдаһан договор манай оронуудай хоорондохи нягта харилсаа холбооной бата бэхи үндэһэ һуури боложо үгэдэг.

Буряадай АССР-эй ажалшад монгол ханинартаа шадаха зэргээрээ экономико ба соёл культурые хүгжөөлгэдэнь, мэргэжэлтэдые бэлдэхэ хэрэгтэнь туһалдаг гэжэ тэмдэглэхэ байнабди. Үшөө 30-аад онуудта монгол эдир хүбүүд ба басагадые һургаха монголрабфак Улаан-Үдэдэ нээгдэһэн байгаа. Тус рабфак дүүргэгшэдэй олонхинь томо эрдэмтэд, арадай ажахын элдэб һалбаринуудта ажаллаха мэргэжэлтэд, гүрэнэй ажал ябуулагшад болонхой. Һүүлэй жэлнүүдтэ монгол залуушуулай олон түлөөлэгшэд манай республикын профессионально-техническэ училищинууд, техникумүүдтэ һуралсажа байгаа.

Буряадай республикын мэргэжэлтэд болон механизаторнууд мал ажалаа хүгжөөлгэдэнь, механизаторнуудай кадрнуудые бэлдэхэ, ургаса таряагаа саг болзортоо хураахадань, монгол ажалшадта туһалдаг. Республикымнай промышленна предприятинууд мүн лэ МНР-эй промышленна предприятинуудтай холбоо тогтоонхой. Монголой мэргэжэлтэд ба хүдэлмэришэд Улаан-Үдын ЛВРЗ-дэ, мяханай комбинадта болон бусад заводуудта ерэжэ ажалладаг, дүй дүршэл халан абадаг байна. Эдэ бүгэдэ социалис интернационализмын, совет-монгол эбдэршэгүй хани барисаанай ашаг үрэ гээшэ. Энэ хани барисаанай эхиндэнь бүхы дэлхэйн ажалшадай вождь В. И. Ленин, Монголой элитэ ехэ революционер Сүхэ-Баатар байһан ха юм.

Ц. ДОНДУКОВ,
совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй Буряадай отделениин секретарь.

МҮХЭШЭГҮЙ ЗОРИГТОЙ РЕВОЛЮЦИОНЕР

Монголой национальна Герой, Монголой Арадай-революционно партиин эхи табигша Сүхэ-Баатарай нэрэ Монгол оронһоо аяар холуур мэдээжэ юм.

Сүхэ-Баатар үгытэй малша Дамдинай гэр бүлэдэ 1893 ондо түрэһэн юм. Бага балшар наһанһаа арад зонойнгоо харанхы барга, үгытэй ядуу байдалые өөрөө хараһан байгаа. Сүхэ-Баатарай гэр бүлынхид феодально-колониальна дарлалтын зоболон үзэһэн байха.

Малшадай үхибүүдые һургаха һургуулинууд Монголдо үгы байгаа. 1921 оной арадай революциһаа урид орон доторнь 747 һүмэ, 100 мянган лама тоологдодог байгаа. Дамдин өөрынгөө хүбүүе Хүреэндэ мэдээжэ багша Жамьянда 1907 ондо абаашажа үгөө. Зүгөөр Сүхэ-Баатар эндэ үни һураха аргагүй байгаа. Гэр бүлэдөө туһалхын тула ажаллаха баатай болоо һэн.

Сүхэ-Баатар 1909 ондо Хүреэн—Хяагта гэһэн маршрудаар почтын материалнуудые зөөдэг мори жолоодогшо болоо бэлэй. Тиигэжэ тэрэнэй хүшэрхэн ажалайнь эхин табигдаа һэн. Монголой тэрэ үеын политическэ, экономическа ба соёлой түб байһан Хүреэндэ үнгэрһэн эдир наһаниинь Сүхэ-Баатарай саашанхи ажабайдалда туйлай ехэ удха шанартай байгаа. Тэрэ түрүүшынхеэ общественна социальна зүришэлдөөе эндэ байхадаа ойлгожо абаһан юм. Национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй илалтын ашаар 1911 ондо Манчжуриин хархис засагаархид унагаагдажа, Монгол орон бэеэ даанхай гүрэн болобо гэжэ соносхогдоһон байгаа. Зүгөөр монгол арад бэшэ, харин баяд, ноёд, ламанар засаг гартаа абажа, Богдо-Гэгээнииe шэнэ Монгол гүрэнэй хаан болгожо табиһан байгаа. Эдэ үйлэ хэрэгүүд залуу Сүхэ-Баатарай политическэ хараа бодолой тогтонижорходо, нилээд ехэ нүлөө үзүүлһэн байна.

Сүхэ-Баатар 1912 ондо Монголой армиин зэргэдэ алба хэжэ эхилээ. 7 жэл соо алба хэхэдээ, зоригоо улам хатуужуулһан, революционно үзэл мэдэрэлтэй болоһон байгаа.

Сэрэгэй албанһаа 1919 ондо бусажа ерээд, Хүреэнэй ород-монгол типографида ажаллаһан байна.

Хүн түрэлтэнэй түүхэдэ шэнэ шата нээһэн Агууехэ Октябриин социалис революци монгол арадай национальна ба социальна сүлөөрэлгын түлөө тэмсэхэдэнь, шиидхэхы үүргэ дүүргээ. Совет Россиин правительство Монголой правительстватай харилсаа холбоо байгуулха гэжэ оролдоһон юм. Гадаадын хэрэгүүдэй арадай комиссар Г. В. Чичерин Монголой правительствада телеграмма эльгээхэдээ, хаанта засагай дипломатическа түлөөлэгшэдые тушаалһаань буулгажа, совет правительствын шэнэ түлөөлэгшэдые томилбобди гэжэ мэдээсэһэн байгаа. Монголой правительство тэрэ үедэ хаанта засагай консул Орловтой холбоо барисаагаа үргэлжэлүүлээ һэн. Сүхэ-Баатар тиихэдэ революционно ажал ябуулгаяа үргэнөөр дэлгэрүүлээ. 1919 оной һүүл багаар Хүреэндэ революционно хоёр кружок байгуулһан байгаа. Тэрэнэй нэгые Сүхэ-Баатар, нүгөөдыень — Чойбалсан ударидадаг һэн. Гадаадын ба дотоодын дайсадһаа ороноо сүлөөлхэ гэһэн зорилго тэдэнэр урдаа табидаг байгаа. Монгол революционернүүд Совет Россида түшэглэхэ гэжэ шиидэһэн бэлэй. 1920 оной зун 7 хүнһөө бүридэһэн Монголой түрүүшын делегаци Совет Россида ошохоор зорёо һэн. Сүхэ-Баатар Чойбалсан хоёр тэрэ делегациин бүридэлдэ оролсоһон байгаа. 1920 оной августда тэдэнэр Эрхүү хото хүрэжэ ерээ. Монголдохи политическэ шахардуу байдалые хараадаа абажа, тус делегациин гэшүүд уялга даабаряа хубаажа абаһан юм. Тиигэжэ Сүхэ-Баатар Чойбалсан хоёр Эрхүүдэ үлөөд, Монголдохи революционно хүдэлөөе хүтэлбэрилхэ болоо. Эрхүүдэ байхадаа, тэдэнэр РКП(б)-гэй губернскэ III конференциин хүдэлмэридэ хабаадалсажа, үгэ хэлэһэн юм. Эрхүүгэй «Власть труда» гэжэ газетэ Сүхэ-Баатарай хэлэһэн үгэнүүдтэ үндэр сэгнэлтэ үгөө һэн. Тэрэ үедэ Эрхүүдэ нюусаар гаража эхилһэн «Монголой үнэн» газетэ Сүхэ-Баатарай, монгол бусад революционернүүдэй нэрэтэй нягта холбоотой. Тус газетэ Арадай-революционно парти эмхидхэн байгуулха хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэһэн. Москваһаа бусажа ерэһэн делегациин гэшүүд Совет гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэдтэй хэһэн хэлсээнүүд, В. И. Ленинэй үгэһэн зүбшөөл заабари тухай мэдээсэһэн юм. Зүгөөр 1920 оной ноябрь һарада монгол революционернүүдэй делегаци Эхэ ороноо бусаа.

1921 оной мартын 1-дэ Троицкосавск (Хяагта) хотодо Сүхэ-Баатарай эдэбхитэй хабаадалгатайгаар Монголой Арадай-революционно партиин I съезд болоһон түүхэтэй. Монголдохи политическэ байдал тухай асуудал зүбшэн хэлсэжэ, МНРП байгуулһан, партиин ЦК һунгаһан, партиин бэелүүлхэ зорилго тодорхойлһон ушар энэ съездын түүхэтэ удха шанарые харуулна.

Гэхэтэй хамта, Сүхэ-Баатарай ударидалга доро богони болзор соо Арадай арми байгуулагдаа. Туһаламжа хүргэхөөр ерэһэн Улаан Армиин частьнуудтай хамта хари гүрэнүүдэй дарлагшадһаа Монгол ороноо сүлөөлөө һэн. 1921 оной июлиин 6-дэ Хүреэн хото, харин июлиин 8-да Улаан-Баатар хото сүлөөлэгдэжэ, Арадай саг зуурын правительство засагаа гартаа абаа бэлэй.

1921 оной июлиин 11-дэ Хүреэн (Сүхэ-Баатар) хотодо бүгэдэ арадай түрүүшын митинг боложо, арадай революциин илаһан тухай соносхогдоо һэн. Шэнэ правительствада Сүхэ-Баатар Монголой Армиин главна командалагшын тушаал эзэлээ.

1921 оной октябриин хуушаар совет-монгол хэлсээндэ гар табихаяа Сүхэ-Баатар түрүүтэй монголой делегаци Москва зориһон. Ноябриин 5-да В. И. Ленин Сүхэ-Баатартай, монгол бусад нүхэдтэй уулзажа хөөрэлдэһэн юм. Ленинэй монгол делегациин гэшүүдтэ үгэһэн зүбшэл заабаринууд МНРП-гэй бэелүүлһэн гол хараа шугамай уг үндэһэн болоһон байна.

Сүхэ-Баатар сагаантанай бандидуудые (совет ба монгол арадай хамтын дайсанииe) бута сохихо хэрэгтэ ехэ габьяатай байһан тула Советскэ правительствын зүгһөө Улаан Тугай орденоор шагнагдаа. Партийна, гүрэнэй талаар ехэ ажал ябуулгань тэрэнэй бэеые муудхааһан байгаа. Сүхэ-Баатар 1923 оной февралиин 22-то наһа бараһан юм. Монгол арад ехэ гашуудалда ороо. Гэбэшье тэрэнэй эмхидхэлсэһэн Арадай-революционно парти вождиингоо захяае нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ гараа, дүүргэнэшье.

Арадай революциин болохоһоо урид үзэг бэшэг мэдэхэгүй байһан арад мүнөө мэргэжэлтэдые бэлдэхэ талаараа хүгжэнги гүрэнүүдһээ бишыхашье дутаһагүй. Эрдэм наука, литература, искусство урагшатайгаар хүгжэнэ. МНР уласхоорондын байдалда улам ехэ нүлөө үзүүлнэ. Дэлхэйн 61 гүрэнтэй МНР дипломатическа харилсаа холбоо байгууланхай.

Монгол арадай үнэн сэхэ хүбүүн Сүхэ-Баатарай образ МНР-эй ажалшадай социализм байгуулхын түлөө тэмсэлдэ, бүхы хүн түрэлтэнэй гэгээн һайхан ерээдүйн түлөө тэмсэлдэнь зоригжуулна.

Д. УЛЫМЖИЕВ,
профессор, түүхын эрдэмэй доктор.

Ц. ГАЙТАВ,
МНР-эй Гүрэнэй шангай лауреат

ДАМДИНАЙ СҮХЭ-БААТАР

Поэмын хоёрдохи номһоо

Маргаашын үнгые
мүнөөдэрэй жаргаха наран
заадаг гэжэ
Малшадай хэлэдэгээр
Ниислэл Хүреэнэй
үглөө эхилжэ байна.
Гуулин ганжарнуудые
наранай үнгөөр
алталһан үглөө.
Гудамжа, талмайнуудаар
хүнэн олооротоо
алхалалдаһан үглөө.
Түрэһэн бэеэрээ
түмэн жэл
үзөөгүйшье һаа,
«Түрэлөө һэлгэһэн»
дээдэ үеынхинэй
үндэһые залгажа,
Зобоһон зүдэрһэн,
зориглоһон бодоһон
һайн уламжалынь
Зоо дээрээ
дамжуулан абажа,
хадагалан ябаһан
Һаншаг буурал,
һахал сагаан
үбгэд харагдана,
Һааритаһан гартай,
һаруул нюдэтэй
хүүгэд үзэгдэнэ.
Амань алта
болоһон абхай
хатадшье ябана,
Арай уусаа даажа,
хормойгоо шэрэһэн
ноёдшье субана.

Эртэ гэгшэ
үүр сүүрээр
бодоһыньш яахаб,
Эблэрэе гэжэ,
эндэ сугларая гэжэ
хэлсээгүй байлтай...,
Унаган багаһаа
«Унтаана Үлзы»
гэжэ нэрэшэһэн,
Улаа нэхэхэдээ,
морин дээрээ
һажажа ябаһан,
Ута хэлэтэ
хүгшэнэй турапхай
Үлзы үбгэн
Унтаха нойргүй
эрьелдэжэ,
тэршэлжэ хоноод,
Үүр хираанаар
үүдэ хаалгануудые
нээргэжэ,
— Үтэр һэригты!
Бодогты! гэжэ
хашхаржа ябаа.
Таяа үбгэнэй
табан наһатай
Олзод хүбүүн
Тахилдаа табиһан
боовые зулын
бүхөөгүйдэ эдижэрхёод:

— Аба, эжы!
Үүр сайжа байна,
бодыт, — гэжэ
Ахайһаа дуулаһан
һониноо хэлэжэ,
энэ үглөөе угтаба.
Нойроо хахадлажа,
сайгаа уугаагүй
гараһан юрын зон,
Нюураа уршылгажа,
нюдөө бэлтытэрээ
хараһан ноёд
Эбсэшэгүй
хоёр ондоогоор
баруун хойшоо харана.
Эбсэшэгүй
хоёр ондоогоор
Ниислэл Хүреэн үймэнэ.
Хүлэг моридой
турьяха шэмээн
аласһаа дуулдажа,
Хөөрэн бушхаһан
улабар тооһон
холоһоо харагдаад,
Захын үргэн
гудамжаар ехэ сэрэг
орожо ерэбэ,
Заншал боложо
үгсэн уруудаһан замые
хаажа түрибэ.
Жагсаалай түрүүндэ
жанжан малгай,
хантааз үмдэһэн
Жабхалан һайхан
шарайтай эрэ хүн
тодоор харагдана.
Малгайдань хадаһан
улаан үнгэтэй
табан хушуу
Магнайдань гараһан
бүлеэн халуун
хүлһэн хоёр
Эрхэ сүлөөгэй
түлөө эрмэлзэһэн
хүсэл зоригыень
Эльгэн нүхэдтэнь
эли тодоор
гэршэлнэ ха юм.
Ниислэл Хүреэн
Тэрэ хүнэй захаһаань
заха хүрэтэр
Нэбтэлһэн мэтэ
хурса нюдөөр
ажаглан харахадань,
Богдо уула
бодоод ерэһэндэл,
үндэрөөр угтаба,
Туулын гол
үгсөөд ерэһэндэл.
үргэнөөр тодобо.
Гуалиг үндэр
энэ хүн
хонгор моритоёо
Гуулин ганжарта
үндэр һүмэтэй
сасуугаар үзэгдэнэ.
Хойноһоонь
монгол партизан
сэрэгүүд субана.
Хоёр тээгүүрнь
ород улаан
сэрэгүүд ябана.
Залуу жанжанай
ара талада
улаан туг далбажа,
Задаран намилзаһаар,
тэрэнэй толгойе
эльбээд абана.
Арад Дамдинай
гэрэй баганые
тулажа үндыһэн,
Амгалан Баатарай
жиирэй хүүгэдээр
наадажа үдэһэн,
Хархис дарлалтые
шулуун үнэнөөр
элишэлэн гаргаһап,
Хамаг зоболонгые
халуун амяараа
амасажа үзэһэн,
Хүл нюсэгэн, жааһаа
хүдэһэн дэгэлдэ
торнижо,
Хүлэгэй нюрган дээрэ
иимэ томо
эрэ болоол даа.
«Гудамжа бүхэниинь
баран би
алдадаггүй һэм,
Гуйраншан бүхэниинь
баран би
мэдэдэг һэм.
Гэнэн багынгаа
энэ Хүреэнээр
дахяад би
Гэрээ хэхэ
сагни ерэбэ» гэжэ
бодожо ябаһан
Ухаа хонгор моритой
уласай ехэ
жанжан ерэбэ,
Уудам Монголой замые
аласай зүг руу
залаха Сүхэ-Баатар
ерэбэ.

Ч. НАМЖИЛОВ
буряад аялгада оруулба.

МОНГОЛҺОО ЕРЭҺЭН БЭШЭГ

ХҮШӨӨГЭЙНЬ ДЭРГЭДЭ

Монгол хүн бүхэнэй сээжэ зүрхэндэ, сэдьхэл һанаанда хэтэ мүнхын дурасхаал болоһон нэгэ газар Улаан-Баатар хотодо бии. Энэ болбол хотын түб талмайн дунда оршодог Сүхэ-Баатарай һүрлэг һайхан хүшөө юм.

Энэ хүшөөгэй дэргэдэ зогсоходоо, бидэ «Ухаа хонгорын эзэн улсын их жанжин» гэһэн дуу һанажа, Сүхэ-Баатарай дүрэ зурагые үзэн, хоолойень соносоһон шэнги болодогбди.

Монгол арадай хубисхалай 25 жэлэй ойе угтуулан, ниислэл хотодо Сүхэ-Баатарта хүшөө бодхоохо гэжэ хараалагдаһан байгаа. Энэ хэрэгые ударидахыень парти, правительство тэрэ үедэ зураг урлалай газарай дарга байһан Намхайдоржодо даалгагдажа, 6 һара соо бүтээхэ гэжэ тогтообо.

Москва хото ошожо, СССР-эй арадай уран зураашан С. Меркуровай хүтэлбэри доро ажаллан, уран зурагай практика хээд ерэһэн залуу зураашан Чоймболдо хүшөөгэй зураг (эскиз) хэхэ гэжэ даалгагдаба. Чоймболой хэһэн хэдэн зурагуудһаа нэгэниинь, «үндэр орьёлой оройһоо түмэн зоноо хубисхалай тэмсэлдэ, гэрэлтэ ерээдүй руу уряалан дуудажа байһан, арсалан мэтэ хүсэтэй, эб нэгэдэлтэй түмэн олоноороо хүрэлүүлһэн ехэ жанжанай» зураг онсо һайшаагдан, үндэһэн маяг баримталһан гэжэ сэгнэгдээ. 1946 оной январь һарада хүшөө барижа эхилээ. Мүнөө үедэ оперо, балетэй театрай байдаг хашаа соохи модон гэрэй һуурида газарыень доошонь 5 метр гүнзэгыгөөр малтажа, тус хүшөө барижа захалбад. 1946 оной зун хубисхалай 25 жэлэй ойн урда тээ хүшөө бэлэн болоод байгаа. Бэлигтэй уран зураашан Чоймбол баяр ёһололой оршон байдалда тус хүшөө нээһэн юм. Чоймболой уран бүтээлые парти, правительство үндэрөөр сэгнээ бэлэй. Уран зураашан Гүрэнэй шангай лауреат болоһон юм.

Нигэжэ ехэ жанжан Сүхэ-Баатарай хүшөө ниислэл хото Улаан-Баатараймнай түб дунда зүрхэн болон сохилһоор гушаад жэл болохонь.

Д. ГУРРАГЧАА,
Монголой журналистнуудай холбооной гэшүүн.

Һанан дурсан ябадагби

Граждан дайнай эхилхэдэ, би ямаршье һэжэггүйгөөр Улаан Армиин талада ороо һэм. Хяагтада ойр зуурын һургуули гараһанайнгаа удаа сагаан дээрмэшэдтэй хэдэн удаа тулалсаанда хабаадалсаад, Дээдэ-Үдые сүлөөлэлсэһэн байгаабди. Удаань бидэниие Дээдэ-Үдын 1-дэхи кавалерийскэ полкдо оруулаа һэн. Намайе шэнэ сэрэгшэдые һургаха отрядай командираар томилһон юм. Тэндэһээ бидэнэр Шэтэ хото орожо, тэндэ дээрмэдэжэ байһан сагаантан болон японтониие бута һамна сохёод, Нерчинск, Благовещенск хотонуудые сүлөөлэлсөө һэмди.

1921 оной апрелиин 21-дэ ДВР-гэй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй штабай захиралтаар Монгол орондо эльгээгдэбэб. Намтай хамта Баторов, Литвинцев, Ринчинов гэгшэд Хяагта ерэлсэһэн юм. Эндэ Монголой жанжан Сүхэ-Баатарай штаб-байра байгаа һэн. Эндэл Монголой арадай хубисхалые үүсхэгшэ, Монголой арадай хубисхалта нам, засаг байгуулагша Сүхэ-Баатартай нилээд олон удаа уулзажа, хажуудань байлсаха золтой байгаа хүм.

Сүхэ-Баатар өөрөө дундуур шаг тэбхэр бэетэй, уяхан шарайтай, даруухан зантай хүн һэн. Хэлэһэн үгэнь хүнэй ухаанда хадуугдадаг. Ород хэлэ заа зуу мэдэдэг. Арадай-хубисхалта армиин штабта анха түрүүн ерэхэдэмни, намтай ород хэлэн дээрэ мэндэшэлэлсээд, хэдэн үгэ ородоор андалдаа һэн. Түрүүшээр замдаа хэр ябажа ерээбибди, хэды хүн ерээб, юугээр дуталданабта гэжэ һонирхоод, удаа тээнь, хэн хаана, юу хэхэб гэжэ үглөөдэр тодорхойлогдохо гэжэ хэлээ һэн.

Би сартуул гарбалай хүн хадаа монгол хэлэндэ һайн, ородооршье торонгүй хөөрэлдэдэг байгааб. Тиимэһээ намайе—«Очороев намтай ябалсахат» гэжэ мэдүүлһэн юм. Хэдэн удаа тэрэ үеын заставануудта, нүүдэл айлнуудта ошожо, арадай засагта, арадай хубисхалта армида орохыень, туһалалсахыень уряалжа ябалсадаг байгааб. Заримдаа манай Улаан Армиин түлөөлэгшэдтэй хөөрэлдөөнэй үедэ оршуулагшын тушаалшье дүүргэдэг һэм.

Сүхэ-Баатар заримдаа өөрөө һүниин тагнуулда ябалсадаг, харуулнуудаа шалгадаг зантай байһан юм. Сүхэ-Баатар тухай, тэрэнэй һайн һайхан абари зан тухай дуулаһан монгол залуушье, наһатайшагшье эрэшүүл һайн дураараа сэрэгэй зэргэдэ жагсажа, удангүйшье 3 полк болоо һэмди. Намайе 2-дохи эскадроной инструктор болгоо һэн. Бимбаев, Нуртаев гэжэ инструкторнууд. Памиханов гэжэ Монголой 1-дэхи морин сэрэгэй полкын командир байдаг һэн ха гэжэ һананаб. Сүхэ-Баатарай туһалагшаар Литвинцев байгаа. Манай эскадрондо минии туһалагшаар Гончик гэжэ монгол хүн байдаг һэн. Мүн Сүхэ-Баатар Чимитдоржо гэжэ ординарецтай һэн. Тэд би 1922 оной май һарада 2 һарын амаралта абажа, нютагаа ерэһэн хүм. Ерэхэдэм гэр бүлынхидни ядарһан, һүүлээрнь өөрөө үбшэлөөд, һөөргөө Монгол нютаг бусажа шадаагүй һэм. Иигэжэ би Монголой арадай вождь Сүхэ-Баатартай жэлэй хугасаада сугтаа ябаха золтой байһан хүм. Мүнөө бишье 80-дахи наһаяа гэшхэбэб. Сүхэ-Баатарай эмхидхэһэн Монголой Арадай армиин дэргэдэ алба һайнаар хэжэ, Унгернын дээрмэшэдые Үргөөһөө (Улаан-Баатарһаа) бута сохин намналсаһанайнгаа түлөө ташуур буу үнэмшэлгэтэйгөөр абаһан байгааб.

Мүнөө Монголой Арадай революционно партиин вождь Сүхэ-Баатарай түрэһөөр 80 жэлэй ойн үдэрөөр дашарамдуулан, энэ гайхамшагта революционер, Советскэ Союзай хани нүхэр байһан Сүхэ-Баатарай байгуулалсаһан совет-монгол арадуудай хэтэ мүнхын хани барисаан мандаха болтогой гэжэ юрөөнэб.

Г. ОЧИРОВ,
улаан партизан, улаан гвардеец ябаһан, мүнөө пенсионер.

СҮХЭ-БААТАРТАЙ УУЛЗАҺАН ХҮНҮҮДЭЙ ХӨӨРӨӨНҺӨӨ

БУТЫД ЦЫРЕНОВА, Хяагтын-Адагта ажаһуугша: «Сүхэ-Баатар манайда хоёр дахин байрлаһан юм. Түрүүшээр — Эрхүү ошожо ябахадаа, хоёрдохёо — Ленинтэй уулзахаяа Москва ошохо замдаа. Сүхэ-Баатар Москваһаа ерэхэдээ, манай бүлэдэ бэлэг асараа һэн. Чойбалсан манайда буужа, Сүхэ-Баатартай үни удаан хөөрэлдэгшэ бэлэй. Сүхэ-Баатарай наһа бараһан хойно Чойбалсан манай гэр бүлөөр һонирходог, Монголһоо бэлэгүүдые эльгээдэг һэн. Өөрынгөө нүхэр Сүхэ-Баатарай дурасхаалай хүндэлэлдэ бэлэг эльгээдэг байгаа һэн бэзэ даа».

В. Н. МАШУРОВ, Хяагта хотодо ажаһуугша: «Сүхэ-Баатар винтовкоор, пистолсдээр мэргэн буудадаг, бэрхэ пулеметчик байгаа. Тэрэ ходо шахуу сэрэгшэдэй һуралсалые харадаг, буу зэбсэг яажа барихые өөрөө заажа үгэдэг һэн. Командирнууд буу зэбсэг бариха, сэрэгэй устав, журам сахиха талаар сэрэгшэдтэ жэшээ болохо ёһотой гэһэн эрилтэ Сүхэ-Баатар табидаг байгаа.»

Н. А. ТОЛОКОЛЬНИКОВ, пенсионер, Кокчетавска областиин Казанска районой Райсовск хотодо ажаһуугша: «...Бидэнэр Орхон мүрэнэй эрьедэ, Сүхэ-Баатарай байдаг газарта ошобобди. Национальна костюм үмдэнхэй Сүхэ-Баатар манай командын сэрэгшэдгэй халуунаар мэндэшэлэлсэбэ. Һүүлээрнь үдын эдеэндэ уряа бэлэй. Үдын эдеэнэй үедэ Сүхэ-Баатар бидэнтэй ородоор хөөрэлдөө һэн. Үни болонгүй манай часть монгол сэрэгшэдтэи нэгэдэжэ, Маймачен шадархи дайнда оролсоо һэмди...»

Г. Г. ДАНЧИНОВ, пенсионер: «...Монголой Армида туһалхаяа Хамар-Дабаае алид гараад, Хяагта хүрэжэ ерээ һэмди. Сүхэ-Баатар, Чойбалсан болон Монголой бусад революционернүүдтэй ерэһээр уулзаһан байгаабди. Хяагтадахи советскэ консульствын байшан соо монгол революционернүүдтэй хэдэн үдэрэй зүблөөнүүд болоо һэн».

МНРП-гэй I съездын шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, монголшуудай зэбсэгтэ восстани хэхэ, барон Унгернын сэрэгшэдые бута сохихо түсэб табигдаа. Эдэ дайшалхы ябуулганuудта би хабаадалсаһан байнаб».

П. Н. ЭДИНГ, тусхайта пенсионер, 1922 онһоо КПСС-эй гэшүүн, Баргажан тосхондо ажаһуугша: «... Манай гэр бүлэнэр Хяагтада ажаһуугша һэн. Гэртээ монгол нүхэдые байлгахые зүбшөөгыт гэжэ намайе уриһан юм гэжэ эхэмни хөөрэгшэ бэлэй.

...Юрэнхыдөө монгол нүхэдэй заседанида 10—12 хүн байлсагша һэн. Иимэ заседанинууд 4—5 үдэрэй турша соо үргэлжэлэгшэ һэн. Сүхэ-Баатар бусадһаа оло дахин үгэ хэлэдэг байгаа. Бүхы хөөрэлдөөнүүдынь монгол хэлэн дээрэ үнгэрдэг һэн».

(«Эдэнэр Сүхэ-Баатартай уулзаһан юм» гэжэ брошюра сооһоо абтаба).

Энэ хуудаһые С. Очиров хэблэлдэ бэлдэбэ.

СҮХЭ-БААТАРАЙ ГЭР-МУЗЕЙ

Фоторепортаж

Хяагтада архитектурна, революционно, түүхын памятнигууд олон юм. Мүн эндэ Монгол арадай вождь Сүхэ-Баатар, Чойбалсанай революционно ажал ябуулга, ажабайдалда зорюулагдаhан hонирхолтой, түүхэтэ газарнууд бии.

Тэдэнэй нэгэн — Крупскаягай нэрэмжэтэ гудамжада ногоон шэрээр шэрдэгдэhэн хушалтатай гэр байдаг. Түүхэ домогто ороhон энэ гэртэ 1921 оной мартын эхин багаар МНРП-гэй нэгэдэхи съезд зарлагдаhан байгаа. Мүнөө эндэ дурасхаалай музей нээгдэнхэй. Республикымнай ажалшад, hурагшад, студентнэр болон аха дүү республикануудай, мүн хилын саанаhаа ерэhэн аяншалагшад тус музейдэ орожо, түүхэтэ материалнуудаар ехэтэ hонирходог юм.

Үшөө энэ гэрэй hонирхолтой юумэниинь гэхэдэ, 1921 оной мартын 13-да эндэ партийна эмхинүүдэй, хушуунай, партизануудай отрядуудай түлөөлэгшэдэй съезд үнгэргэгдэжэ, саг зуурын правительство байгуулагдаhан түүхэтэй. Эндэ Сүхэ-Баатар сэрэгэй министрээр болон Арадай-революционно армиин зэбсэгтэ хүсэнүүдэй главнокомандалагшаар hунгагдаhан байгаа. Чойбалсан Сүхэ-Баатарай орлогшоор дэбжүүлэгдэhэн юм.

1920—1921 онуудай үеэр Сүхэ-Баатарай нюуса байрлаhан гэр Горно-Зэрэнтын үйлсэдэ оршодог. Мүнөө энэ гэртэ мүн лэ музей нээгдэнхэй. Гэрэйнь газаа монгол арадай вождь Сүхэ-Баатарта зорюулагдаhан дурасхаалай хүшөө бодхоогдонхой. Гэр-музей соо тэрэ үеын байдал харуулhан хэрэгсэлнүүд табяатай. Тэдэнэйнь дунда В. И. Лениндэ Сүхэ-Баатарай ошоходоо, нюуса бэшэгээ хадагалжа ябаhан хүнды эшэтэй ташуур бии юм. МНР-эй арадай вождь Сүхэ-Баатарта зорюулагдаhан энэ гэр-музейдэ хэдэн мянгаад хүн орожо харадаг байна. 1972 оной октябриин 12-то Советскэ Союзай космонавт Н. Н. Рукавишников тус музей орожо харахадаа, нигэжэ бэшэhэн байна:

«СССР-эй лётчик-космонавт, Хяагта хотын хүндэтэ эрхэтэн, би, Рукавишников Николай Николаевич, тус музейе hайн hайханаар сахижа байhандань городой хүтэлбэрилэгшэдтэ ехэ баярые хүргэнэб. Энэ хадаа совет-монгол арадуудай хоорондо хани барисаа, харилсаа холбоо улам бэхижүүлгэдэ, ажалшадые коммунис ёhоор хүмүүжүүлгэдэ ехэ удха шанартай».

Хяагтын хизаар ороноо шэнжэлгын музейдэ Монголой Арадай Республикын хуушанай, мүн мүнөө үеын ажабайдал харуулhан тусхай таhаг бии. Тус таhагта Сүхэ-Баатарай революционно ажал ябуулга, ажабайдалые харуулhан материалнууд элбэг. Эдэ бүгэдые хараhан МНРП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал, МНР-эй Наукануудай академиин президент Ширендыб, аха дүү монгол арадай уран зохёолшодой холбооной түрүүлэгшэ Удвал болон бусад Хяагта хотын хүн зондо, тэдэнэй нэрэ дээрэ бүхы совет арадта аха дүүгэй баяр баясхалан хүргэhэн байха юм.

А. СУРМАЧ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Сүхэ-Баатарай дурасхаалай хүшөө, гэр-музей. 2. МНР-эй арадай вождь Сүхэ-Баатартай суг ябаhан сэрэгшэд Дорж, Дымбрыл гэгшэд. 3. МНРП-гэй түрүүшын съездын болоhон гэр.

Авторай фото.

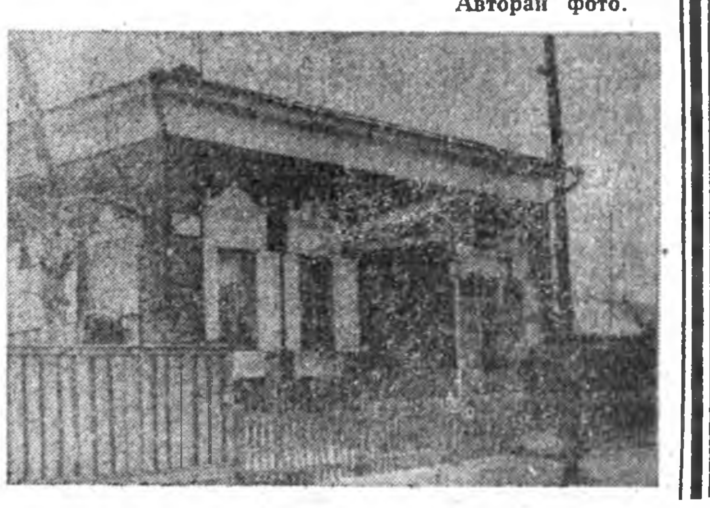

СПОРТ СПОРТ СПОРТ

ЭДИР ШТАНГИСТНУУДАЙ МҮРЫСӨӨН

Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай спортын зал соо эдир штангистнууд хүсэеэ туршаба. Эндэ Буряадай хүдөө ажахын техникумэй спортсменүүд городой спортын комитедэй дам жуулгын кубогта түрүүшын хэе хүртөө. Ивалгын гидромелиоративна техникумэй штангистнууд 2-дохи, «Забайкалец» клубай хүндэ атледүүд 3-дахи hуури эзэлээ.

Ербановай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын техникумэй студентнэр Борис Абидуев, Сергей Михайлов, мяха-консервын комбинадай түлөөлэгшэ Геннадий Сонтохонов, «Забайкалец», ЛВРЗ-гэй спортын клубуудай штангистнууд Виталий Решетников, Александр Капустин гэгшэд шэгнүүртэн сооhоо тодоржо, городой чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

В. БАДМАЕВ.

СПОРТ СПОРТ

Тобшохоноор...

КОНЬКИ. Алма-Ата шадархи Медеогой елүүр дээрэ СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэhэн мүрысөөн дүүрэбэ. Эхэнэрнүүдэй дундаhаа Свердловск хотоhоо урилдаанда хабаадалсаhан 21 наhатай Людмила Саврулина эрхимлэжэ, түрүүшынхеэ алтан медальда хүртэбэ.

БОКС. Совет ороной боксернуудай суглуулагдамал команда США-гай Лас-Вегас хотодо үнгэргэгдэhэн уулзалгые 6:5 гэhэн тоотойгоор шүүжэ гараба. Мүрысөөндэ хабаадалсаhан спортсменүүдэй дундаhаа (шэгнүүрэйнгээ талаар) Владислав Засыпко (Донецк) Клаудио Ривер гэгшэhээ булюу hайнаар наадажа, шүүжэ гараба. Манай нютагай хүбүүн, мүнөө Москвада hуралсажа ябаhан Борис Зориктуев Дерик Холмс гэгшэдэ очкогоороо шүүгдэhэн байна. Севастопольhоо ошоhон Анатолий Левищев Рэй Террагудые нокаудта оруулжа шүүжэрхёо. Олимпиин XX нааданай чемпион Борис Кузнецов (Астрахань) Артур Фрайс гэгшые очкогоороо диилээ. Тиихэдэ Чебоксарhаа ошоhон Валерий Львов Рей Леонард гэгшэдэ шүүгдэhэн байна. Нүгөөдэ шэгнүүртэн сооhоо рингдэ гараhан Москвагай Анатолий Камнев Билли Миллер гэгшые нокаудта оруулжа диилээ. Пермиин боксер Виктор Павловые Перси Тэйлор мүн лэ нокаудаар шүүгээ. Манай боксернууд—Киевэй Олег Толков Олимпиин нааданай чемпион, Москвагай Вячеслав Лемешев хоёр Реджи Донс, Джой Хэдли гэгшэдые нокаудаар шүүжэ гараhан. Тиихэдэ hүүлшын хоёр шэгнүүртэ рингдэ гараhан. Ленинградай Владимир Миронюк, Юрий Нестеров гэгшэд шүүгдээ.

КЛАССИЧЕСКА БАРИЛДААН. Донецк хотодо РСФСР, Украина, Молдави, Армени, Литва, Эстони, мүн Польшын бүхэшүүл сугларжа, мэдээжэ революционер, В. И. Ленинэй шаби Артем гэгшын дурасхаалда зорюулагдаhан мүрысөө үнгэргэбэ. Мүрысөөндэ хабаадалсаhан Ереванай Ашот Аслапян, Киевэй Николай Машковский, Запорожиин Алексей Владимиров, Киевэй Гедес Драугалис. Москвагай Борис Козлов, Киевэй Александр Примаков, Владимир Белый (Запорожи). Таллинай Анс Нис, Одессын Петр Богатенко, Донецкын Виктор Спиридонов гэгшэд.

(ТАСС).

СПОРТ СПОРТ

ОЛЬГА КОРБУДОЙ ШЭНЭ ПРОГРАММА

Манай ороной эрхим гимнасткануудай нэгэн — 17-той Ольга Корбут шэнги олон медальнуудые Олимпиин XX нааданда абаhан гимнастканууд үсөөн лэ. Энэ наадан дээрэ Ольга Корбут гурбан алтан, нэгэ мүнгэн медаль абаhан юм. Ольга Корбут эдэ олон медальнуудаараа Мюнхенэй хүн зоной дунда гэнтэ мэдээжэ болоо бэшэ, харин урдандаа хэнэйшье гүйсэдхэжэ шадаагүй орёо хүндэ упражнени уян нугархай, шадамар бэрхээр гүйсэдхэжэ гарахадаал, спортдо дуратайшуулые гайхуулаа бшуу. Жэшээнь, брус дээрэ урдань хэнэйшье иимэ бэрхээр, солбоноор гүйсэдхэжэ шадаагүй упражнени hанаа амарханаар дүүргэжэ, олоной дунда суурхаа hэн.

Мюнхенэй «Спортхалле» стадион дээрэ гимнастикаар үнгэргэгдэhэн мүрысөө харахаар ерэгшэд лэ Корбудой гоё hайханаар упражнени гүйсэдхэхыень хараагүй, харин Олимпиин наадан дээрэhээ хэгдэhэн теле-дамжуулгануудые бүхы дэлхэйн спортдо дуратайшуул Совет ороной гимнасткын амжалта тухай нэгэнтэ бэшэ хараhан байна. Зүгөөр Ольга Корбудой ажаhуудаг Гродно хотын хэлхеэ холбооной таhагай хүдэлмэрилэгшэд нютагайнгаа басаганай мэдээжэ болоhые олон тоото бэшэгүүдэй ерэдэг болоходо обёорhон байха юм. Тиин үнгэрhэн жэлэй hүүлшын гурбан hарын туршада почтальонууд Ольгын нэрэ дээрэ ерэhэн бэшэг, бандероль, посылкануудые түрүүшын юhэн hарада абтадаг байhан корреспонденцинүүдhээ үлэмжэ олые асардаг байба. Тэдэ бэшэгүүдэй олонхинь нэгэл адресаар ерэнэ: «Белоруссиин ССР, Гродно, Калиновска үйлсын 5-дахи гэр, дүрбэдэхи байра гэхэ гү, али юрэл «СССР, Ольга Корбут...»

Үнгэрhэн энэ үе соо Ольгын нэрэ дээрэ хаанаhаа бэшэг ерээгүйб даа. Камчаткаhаа эхилээд, Шэнэ Зеланди, США... Олимпиин нааданай чемпион нигэжэ хэлэнэ:

— Түрүүшынгээ бэшэгүүдые задалхадаа, «Гараа табиhан бэшэгээ гү, али фотокарточкаяа» эльгээгыт гэhэн гүйлта хүлеэдэг байгааб. Харин тиимэ удхатай бэшэгүүд үсөөн байhан. Бэшэг бэшэгшэд намайе амаршалхынгаа хажуугаар, hайн hайханиие хүсэдэг, өөр тухайдаа мэдээсэдэг, hанамжа дурадхалаа хэлэдэг байгаа. Зүгөөр иимэ олон бэшэгүүдэй эзэдтэ бултандань харюусажа шадахагүй байhандаа халагладагби. Юуб гэхэдэ, хэды ехэ саг хэрэгтэй болоно гээшэб?

Нээрээшье, мүнөө манай Ольгодо сүлөөтэй сагынь бүри бага болоо бшуу. Тэрэ Олимпиин нааданай эхилхэ жэлдэ дунда hургуули дүүргээд, Гродныи багшанарай институдай түүхын факультедэй студент болоhон байна. Корбут саашадаа ямаршье мэргэжэлтэй болохо тухайгаа мүнөө өөрөөшье ойлгоногүй. Магад, тэрэ түүхээр hонирхожо, эрдэмэй хүдэлмэридэ бэеэ зорюулха гү, али багшын мэргэжэл шэлэхэ аалам. Сэхыень хэлэхэдэ, Ольга hуралсалдаа ехэл ханамжатай байhаараа олоной дундаhаа шалгарна.

Студентнэрэй үдэр бүриин юрын хэрэгүүдэй хажуугаар Олимпиин нааданай чемпионие hургуулинууд, институдууд, предприятинууд урижа, уулзалга, хөөрэлдөө үнгэргэжэ, сагынь барана. Ольга Мюнхендэ үнгэргэгдэhэн Олимпиин нааданда Совет ороной спортсменүүдэй ямараар наадаhан тухай, сугтаа гимнастикада ябадаг хани нүхэд, өөрынгөө спортдо туйлаhан амжалта тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэдэг.

Олон тоото конкурс, асуудалнууд ба анкетэнүүдэй дүн хаража үзэхэдэ, Ольга Корбут үнгэрэгшэ жэлэй эрхим спортсменка гэжэ нэрлэгдэбэ. Тэрэнэй нютагайнь — Белоруссиин олон тоото ажалшад мүн лэ тиигэжэ шиидхэhэн байна. Юуб гэхэдэ, hүүлшын —XX Олимпиин наадан дээрэ Белоруссиhаа юhэн чемпион тодороо hааб даа.

Үгэ хүүр үсөөнтэй, хараха янзада, бодолгодо хатаhан шэгтэй тренер Ренальд Кныш гэгшэ Ольготой ходоо суг ябалсажа, hургал заабари үгэжэ байдаг юм.

Кныш ерээдүйдэ гүйсэ[...] хэгдэхэ гимнастикын [...] зүйл hанаашалжа, эрх[...] hурагшатайгаа тэрэнэ[...] дүүлхэ зорилго урдаа таб[...]на.

Олимпиин нааданай ч[...]пионкын шэнэ програм[...] хадаа тэрэнэй урдань [...]сэдхэдэг орёо упражне[...]нүүдhээ бүри хүшэр хү[...] юм. Тиимэhээ энэнь h[...] эхилбэшье, ехэ хүдэлм[...] болоно бшуу. Ольгын ур[...] бэрхэтэйхэн зорилго таб[...] даба гээшэ. Ольгын хүн[...] хүндэ хүдэлмэриhөө айд[...] гүйнь мэдээжэ бээз. Эн[...]ниие тэрэнэй тренер hур[...]han, гэр бүлынхидынь [...] мүүжүүлhэн байна.

Корбудой түрэлхид хүн[...] хүндэ ажабайдалда ажа[...]han. Ольгын эсэгэ — [...]лерий Александрович [...]рэгшэ дайнай жэлнүүд[...] партизанай отрядта яба[...]даа, хүндөөр шархата[...] байгаа. Гитлеровскэ бул[...]тарагшадhaa Гродныи [...]лөөлэгдэhэнэй hүүлдэ [...]женерээр хүдэлжэ байhа[...] hаяхана пенсидэ гара[...] юм. Эхэнь — Валент[...] Ивановна дайнай үедэ [...]питольдо санитаркаар, [...]най hүүлэй жэлнүүдтэ [...]гоошоноор хүдэлhэн бай[...] Нүхэртэйгөө суг тэрэ д[...]бэн басага хүмүүжүүл[...] юм. Ольга тэдэнэй эгээл [...]хон басаганиинь бол[...] Ерээдүйн чемпионка б[...] балшар наhанhaa бү[...] юумэндэ ханамжатай, ор[...] долготойгоор хандаха, [...] шэр хүндэ юумэнhээ ту[...]рихагүйгөөр хүмүүжүүл[...]дэhэн байха юм.

Спортдо шинии дурла[...] hажаамаар хүн бии гү г[...] асуухадамнай, тэрэ үни[...] болонгүй, Олимпиин XX н[...]данай ба дэлхэйн чемпио[...] Людмила Турищевагай [...]рые дурдаа hэн.

— Людмила ямар[...] юумэндэ зоригоо моход[...]гүй, хэлэhэн үгэдөө хо[...]доо хүрэдэг, — гэжэ Ол[...]га Корбут хөөрэнэ.

Михаил СУПОНОВ. (АПН).

СПОРТ СПОРТ СПОРТ

hОНИРХОЛТОЙ КОНФЕРЕНЦИ

Хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэдэг Буряадай хүдөө ажахын техникумдэ мал ажахые саашадань хүгжөөхэ талаар арга боломжонууд тухай конференци үнгэргэгдэбэ. Тусхай hуралсалай зоотехниин таhагуудые даагшад, мэргэжэлтэд, малшад болон студентнэр тэндэ хабаадаа.

Хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат Н. С. Вахрушев «Эбэртэ мал ажалай хүгжэлтэ—50 жэл соо» гэhэн элидхэл хээ. Энэ элидхэлhээ студентнэр ол[...] юумэ ойлгоhон байха юм.

Хүдөө ажахын институ[...] туршалга-hуралсалай «Б[...]кал» ажахын зоотехник-сел[...]ционер Б. М. Лубсановай сэ[...] үүлтэрэй мал бии болгохын [...]ла ябуулагдажа байгаа хү[...]мэри, эбэртэ мал харууhа[...] эдеалүүлхэ тухай хөөрөөн [...]лэ hонирхолтой байгаа.

Өөhэдынгөө түрэл ажа[...]нуудай дүй дүршэл дээрэ [...]шэглэн, Шэтын областн[...] «Победа» колхозhоо ерэ[...] А. Налабордин, Эрхирэгэй со[...]хозой (Загарайн аймаг) ha[...]лиин гүүртые даагша Г. Ба[...]мункуева гэгшэд hонирхол[...] мэдээсэл хээ.

Ерээдүйн хүтэлбэрилхы х[...]дэлмэрилэгшэдые мүнөөдэр [...]нирхуулжа байhан олон ас[...]далнууд эндэ табигдажа, [...]дэндэ тодорхой харюунууд [...]тэhэн байна.

М. МЕДОВАЯ.

хилын саанаhаа — телефон-телеграф-радио

ДЭЛХЭЙН АРАД АМАРШАЛНА

Вьетнамда дай болюулха ба амгалан байдал hэргээхэ тухай хэлсээндэ Парижда гар табилгые дэлхэйн олонниитэ халуунаар амаршална. Баатар вьетнам арадай илалта хадаа эрхэ сүлөөгэй, национальна бэеэ дааhан байдалай, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал тогтоохын ба социальна дэбжэлтын түлөө арадуудай тэмсэлдэ шухала илалта, дэлхэйн түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдэй дайшалхы hанал нэгэтэй байлгын гайхамшаг илалта болоно гээд тэдэнэр сэгнэнэ.

БУДАПЕШТ. Вьетнамдахи дай болюулха ба амгалан байдал hэргээхэ хэлсээндэ гар табиhан тухай мэдээсэлые дэлхэйн залуушуул ехэ баяртайгаар угтаа гээд, Демократическа залуушуулай бүхэдэлхэйн федерациин (ВФДМ) бюрогой эндэ тунхаглагдаhан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Энэ хэлсээн баатарлиг вьетнам арадай түүхэтэ илалта болоно. Тэдэ нугаршагүй хүсэл зоригтой, эрхэ сүлөөгэй ба социализмын ёhо гуримда бэеэ үгэнги байhанаа харуулаа. Вьетнам арадые, баатар залуушуулыень дэлхэйн залуу үетэн халуунаар амаршална.

БЕРЛИН. Вьетнамдахи дай болюулха ба амгалан байдал hэргээхэ тухай хэлсээн США-гай эзэрхэг түримхэй ябуулгые зайсуулhан баатар вьетнам арадай шухала илалта болоно. Сүлөөтэ, бэеэ дааhан байдалай, социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэдэг арадай илагдашагүй байhыень энэ гэршэлбэ.

ПРАГА. Империализмда эсэргүү тэмсэлдэ социалис оронуудай ябуулгануудаа хамтадхан бэелүүлгэ ямар ехэ удха шанартайб гэжэ хэлсээндэ гар табилга батаар гэршэлээ. Пролетарска интернационализмын, дэлхэйн түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдэй hаналаа нэгэдэлгын ехэ удха шанартай байhаниинь мүн лэ элеэр харагдаа гэжэ КПЧ-гэй ЦК-гай орган — «Руде право» газетэ түрүү статья соогоо бэшэнэ.

«Баатаршалгата тэмсэлдээ Вьетнам гансаардаагүй. Советскэ Союз, социалис бусад оронууд, тэдэнэй дунда Чехословаки тэрэниие дэмжэhэн, туhалhан байна. Дайнда hандаргагдаhан ажахыгаа hэргээхэдэнь социалис оронууд, түрүү үзэлтэй бүхы хүн түрэлтэн вьетнам ханинартаа туhалхал», — гэжэ «Руде право» тэмдэглэнэ.

СОФИ. Эсэгэ ороноо хамгаалха фронтын Национальна Совет Вьетнамай Эсэгэ ороноо хамгаалха фронтын, Урда Вьетнамые Сүлөөлэлгын национальна фронтын Центральна Комитедүүдтэ телеграммануудые эльгээбэ. Вьетнам арадай илалтаар Болгариин арад зон урмашан баясаба гээд, тэдээн доторнь тэмдэглэгдэнэ.

ВАРШАВА. Вьетнамдахи дай болюулха ба амгалан байдал hэргээхэ тухай хэлсээндэ гар табилга шухала удхатай. Энэ хэлсээн шууд сэхээр, хүсэд бүрин бэелүүлэгдэхэ ёhотой. Эб найрамдалда зүрюу харша ябуулга хэдэг этэгээдүүдэй али бүхы харата муухай аашануудые зайсуулан сарахын тула hэримжэтэй байха хэрэгтэй гэжэ «Штандар млодых» газетэ мэдүүлнэ.

ГАВАНА. Вьетнамай арадтай hаналаа нэгэдэлгын митинг Гаванын Ажалай ордон соо үнгэргэгдэбэ. Кубын Коммунис партиин, Революционно правительствын хүтэлбэрилэгшэд тэрээндэ хабаадаа. Вьетнамай, Камбоджын, Лаосой арадуудтай hаналаа нэгэдэлгын Кубын комитедэй түрүүлэгшэ Мельба Эрнандес суглараrшадай урда үгэ хэлэбэ. Баатар вьетнам арадай шэн габьяата тэмсэлээр, Советскэ Союзай ба социалис бусад оронуудай, мүн дэлхэйн түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдэй туhаламжаар энэ илалта туйлагдаа гэжэ тэрэ хэлээ.

КАИР

ЕГИПЕДЭЙ ПРЕМЬЕР-МИНИСТРЭЙ ИНТЕРВЬЮ

ТАСС

СССР-эй ба Египедэй Араб Республикын хоорондо экономическа, техническэ харилсаа холбоо байгуулха тухай хэлсээндэ гар табигдаhаар 15 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Египедэй премьер-министр Азиз Сидки ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэбэ.

Энэ хэлсээн бүхы hалбаринуудта манай оронуудай хоорондохи аша үрэ ехэтэй харилсаа холбооной эхи табяа hэн гээд, премьер-министр хэлээ. 15 жэлэй турша соо харилсаа хэхэ хэдэн хэлсээн баталагдаhан байна.

Эдэ хэлсээнүүд дүүргэгдэжэ, hайн үрэ дүнгүүдые үгөө.

Нэгэдэхеэр, промышленна хүсэтэ бааза байгуулагдаа. Эдээнэй ашаар Египедэй экономическа байгуулалта үндэhөөрөө хубилhан байна. Промышленность Египедэй экономикын үндэhэн hуури, социально-экономическа хүгжэлтын гол нүхэсэл болоо.

Хоёрдохёор, СССР-тэй харилсаа холбоо байгуулhанай ашаар Асуандахи үндэр хаалта баригдаа hэн.

Хэрбээ Советскэ Союзай иимэ ехэ туhаламжа үзүүлээгүй hаань, Египет экономикоёо хүгжөөлгэдэ илалта туйлажа шадахагүй байгаа.

Бидэндэ ехэ туhа хүргэжэ байhанайнь түлөө Советскэ Союзда, совет арадта баярые хүргэнэб.

ДЕЛИ

Советскэ Союзай туhаламжаар

ТАСС

Советскэ Союзай техническэ туhаламжаар баригдажа байhан Бокарадахи металлургическа заводой нэгэдэхи доменно пеэшэн hүүлэй 3,5 hарын турша соо 160 мянга гаран тонно шэрэм хайлуулба. Үдэр бүри 2,3 мянган тонно шэрэм хайлуулагдана. Индидэ, бүхы Зүүн-Урда Азиин металлургическа предприятинуудта иимэ үрэ дүн туйлагдаагүй юм гээд «Хиндустан стил» гэжэ гүрэнэй корпорациин түрүүлэгшэ М. Сонди мэдүүлээ.

ВАРШАВА

АХА ДҮҮГЭЙ ХАРИЛСАА ХОЛБООН

ТАСС

Польшын правительственна делегациин январиин 26—28-да ЧССР-тэ айлшалалгын дүнгүүдые ПОРП-ын ЦК-гай Политбюро эндэ үнгэргэгдэhэн заседани дээрээ зүбшэлбэ. Энээнэй дүнгүүдые Политбюро hайшаагаад, Чехословакиин Социалис Республикатай аха дүүгэй хани барисаагаа, харилсаа холбоогоо саашадань үргэдхэхэ, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай холбоо барисаае бэхижүүлхэ хэрэгтэ энэ аяншалга ехэ удха шанартай гэжэ тэмдэглээ.

НЬЮ-ИОРК

БОМБОДОЛГО ҮРГЭЛЖЭЛhӨӨР

ТАСС

Лаосой нютагуудые американ авиаци бомбодожо үргэлжэлhөөр гээд. Номгон далайн оршондохи США-гай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй ахамад командалагша адмирал Н. Гейлер Гонолулуда (Гавайн штат) мэдүүлээ. Стратегическэ «В-52» түхэлэй бомбардировщигууд добтолгонуудта хабаадуулагдаhан байна.

ЛОНДОН

Англиин премьер-министр Э. Хит США ошобо

ТАСС

Англиин премьер-министр Э. Хит албанай хэрэгээр Вашингтон ошобо. Тэрэ президент Р. Никсонтэй уулзажа, хөөрэлдөөнүүдые хэхэ юм. Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. Дуглас-Хьюм тэрээнтэй ябалсана.

Энэ аяншалга ехэ удха шанартай байха аабза гэжэ Лондондо сэгнэнэ. «Баруун Европодо политическэ зон хилогиын» үүргэ даажа абаха арга тус аяншалга олгохо аабза гээд Лондоной тусхай тушаалтад тоолоно.

Зүүнэй ба баруунай оронуудай хоорондохи харилсаанай, Түбэй Европодо зэбсэгтэ хүсэнүүдые хорооho ба Европын аюулгүй байдалай асуудалнуудые Хит, Никсон зүбшэлхэ байна.

ВАШИНГТОН

Ехэ олзо хонжооной бюджет

ТАСС

Конгрессэй харалгада США-гай правительствын табиhан 1974 оной финансын жэлэй федеральна бюджедэй проектые хэблэл, политическэ ажал ябуулагшад эрид буруушааба. Сэрэгэй гаргашануудта ехэ мүнгэ hомолходоо, Сагаан байшан олон миллион американецуудай эрилтые хараада абанагүй гэжэ тэдэнэр тэмдэглээ.

Элүүрые хамгаалгада, гэгээрэлдэ, социальна тэдхэмжэдэ шэнэ бюджет ехэ хоро хүргэхэ байна гэжэ «Вашингтон стар энд дейли ньюс» газетэ бэшэнэ.

Бюджедэй проектые сенатор-демократ Э. Кеннеди эрид буруушааба. «Энэ бюджет Пентагоной захил дүүргэгшэдтэ олзотой, эгээлэй американецуудта аша туhагүй байна,—гэжэ сенатор мэдүүлээ. — Национальна ашаг олзоёо правительствын буруугаар тодорхойлhонhоо боложо, үгытэйшүүл, үбшэн үлбэр, наhатай хүнүүд зобохо тулиха болоно.

«Энэ эгээлэй хүнэй эрилтэнүүдые тоогоогүй, ехэ олзо хонжооной бюджет болоно», — гэжэ түлөөлэгшэдэй палатын гэшүүн К. Альберт мэдүүлбэ.

ПЕКИН

ВЬЕТНАМАЙ АСУУДАЛААР ХЭЛСЭЭН ТУХАЙ «ЖЭНЬМИНЬ ЖИБАО» ГАЗЕТЭ БЭШЭНЭ

ТАСС

Вьетнамдахи дай болюулха ба амгалан байдал hэргээхэ хэлсээндэ Парижда гар табигдаhан тухай хөөрэhэн түрүү бэшэг «Жэньминь жибао» газетэ тунхаглаба.

Вьетнамда амгалан байдал hэргээлгэ «вьетнам арадай туйлай ехэ илалта», «бүхы дэлхэйн арадуудай ехэ илалта» болоно гэжэ газетэ бэшэнэ. «Империализмда эсэргүүгээр дэлхэйн арадуудай хэhэн тэмсэлэй хэрэгтэ вьетнам арад энэ илалтаараа ехэ туhа нэмэри хэбэ» гээд, «Жэньминь жибао» тэмдэглэнэ.

«Туйлагдаhан хэлсээе хэлбэришэгүй бэелүүлгэ, Вьетнамдахи дай болюулжа, амгалан байдал hэргээлгэ гансал вьетнам арадай бэшэ, харин США-гай арадай, бүхы дэлхэйн арадуудай аша туhада харюусана» гэжэ газетэ бэшэнэ.

Вьетнам арадай үнэн зүб хэрэгтэ хитад арад дэмжэлгэ үзүүлхэ юм гээд «Жэньминь жибао» тэмдэглэнэ.

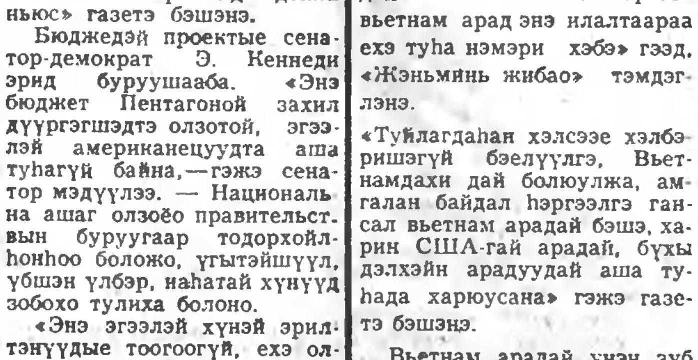

Чилиин правительство зэдэй промышленностиие гүрэнэй болгожо, американ монополинуудые оложо байhан зөөриhөөнь hалгааба. Хэдэн арбаад жэлэй туршада американ монополистнуудай хармаанда орожо байhан мүнгые Чилиин арад мүнөө ороноо hэргээн бодхоохо хэрэгтэ гаргашалдаг болоо.

ХЭЛЭЭ hАА, ДҮҮРЭЭ!

«Дейли уорлд» газетэhээ абтаhан зураг.

ТАСС-ай фотохронико.

НЬЮ-ИОРК

К. ВАЛЬДХАЙМАЙ МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

ООН-ой Уставта гар табигдаhанhaa хойшо үнгэрhэн 25 жэлэй турша соо дэлхэйн элдэб хубинуудта олон миллион зоной бэеэ даагаад хүгжэхэ, өөhэдынгөө байдалые өөhэдөө тодорхойлхо эрхэгүй байhандань эбсэжэ яашье болохогүй гээд, ООН-ой Генеральна секретарь Курт Вальдхайм колониальна оронуудта, арадуудта бэеэ дааhан байдал байгуулга тухай декларациие бэелүүлхэ тусхай комитедэй эндэ нээгдэhэн сесси дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ.

Сүлөөтэ ба бэеэ дааhан байдалайнгаа түлөө тэмсэжэ байгааша африкан арадуудта ООН улам ехэ туhа хүргэхэ ёhотой гээд, К. Вальдхайм мэдүүлээ.

ЛОНДОН

Бэрхэшээл улам hүжэрнэ

ТАСС

1959 онhоо хойшо Англида больницанууд 9 процентээр, больницын оро дэбдихэрэй тоо 6 процентээр хороо гэжэ статистикын тусхай баримтанууд дотор хэлэгдэнэ.

Юрын операци хүүлхын тула Англиин олон зон хэдэн hарын турша соо хүлеэхэ ушартай болодог. Больницада орожо аргалуулхын тула хүнүүд заримдаа жэлhээ үлүү саг соо хүлеэдэг байна гэжэ газетэнүүд бэшэнэ.

Англиин бүхы врачнуудай гурбанай нэгэ хубинь хани нэгэдэлтэ оронуудhaa ерэhэн хүнүүд юм.

Консерваторнуудай правительство засагаа гартаа абахадаа, элүүрые хамгаалгада гаргашалагдаха мүнгэ зөөри хорооhон байна.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММ[А] «ОРБИТА» ХАРУУЛНА

14.05 — Үхибүүдтэ [...]рюулагдаhан дамжуул[...] 14.35 — hүүлэй hон[...] 14.45 — Үнгэтэ телеви[...]ни. «В мире животных» [...]hэн дамжуулга. 15.45 — Концерт. 16.15 — «Баат[...]шалга» — тележурн[...] 16.45 — М. Анчар[...] «Үдэрhөө үдэртэ» (2-до[...] хуби, 4-дэхи глава). 18.[...] — Владивостогой телест[...]ниин программа. 19.00 [...] «Время» — мэдээсэл[...] программа.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА

19.30 — Октябр[...]нуудта зорюулагдаhан те[...] журнал. 20.05 — «Моск[...] — нэгэдэхи кино-шэнжэл[...] 20.15 — «Үдэшын Ула[...] Үдэ» — телегазетэ. 20.[...] — Концерт. 21.25 — «Мо[...]голой арадай агууехэ [...]бүүн» гэhэн дамжуулга ([...]ряад хэлэн дээрэ).

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА

21.55 — Залуу дуу[...]дай концерт. 22.40 — «П[...]мять» — документально-пу[...]лицистическэ фильм. 24.0[...] — «Время» — мэдээсэл[...] программа. 00.30 — Евро[...]пын чемпионой нэрэ зэрг[...] түлөө баскетболоор мүр[...]сөөн. ЦСКА — «Славия» (Прага).

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА «ОРБИТА» ХАРУУЛНА

19.40 — «Уран зохёол[...] ба ажабайдал». 20.25 — «Үнэн зүрхэнhөө» гэh[...] дамжуулга.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА

21.55 — «Встреча у ст[...]рой мечети» — уран hайх[...]най фильм.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

 ● Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-00334. Заказ № 1346.